



Päiväys
27.05.2024

Diaarinumero
880/03.04.04.04.19/2023

JULKINEN KUULUTUS

Vaasan hallinto-oikeuden päätös ympäristönsuojelulain mukaisessa valitusasiassa

Kuulutuksen julkaisupäivä Vaasan hallinto-oikeuden verkkosivuilla

27.05.2024

Päätöksen tiedoksisaantipäivä

Hallintolain 62 a §:n 3 momentin mukaan päätöksen tiedoksisaannin katsotaan tapahtuneen seitsemäntenä päivänä julkaisemisajankohdasta.

Päätöksen tiedoksisaantipäivä on **03.06.2024**.

Asia

Vaasan hallinto-oikeuden päätös 27.05.2024 nro 678/2024, valitus ympäristölupa-asiassa, Hakaniemenrannan rakennustyömaiden kaivantovesien johtaminen mereen ja toiminnan aloittamislupa, Helsinki.

Luvan hakija

Helsingin kaupunki

Kuulutuksen ja päätösasiakirjan nähtävilläpito

Tämä kuulutus ja päätösasiakirja pidetään nähtävillä **27.05.2024 – 03.07.2024** Vaasan hallinto-oikeuden verkkosivuilla osoitteessa:
<https://oikeus.fi/hallintooikeudet/vaasanhallinto-oikeus/fi/index/hallintooikeudenkuulutukset/paatoskuulutukset.html>

Muutoksenhakuohjeet

Ohjeet valituksen tekemiseen löytyvät kuulutetun päätöksen muutoksenhakua koskevasta osasta sekä siihen liitetystä valitusosoituksesta. Valitusaika päättyy **03.07.2024**.

**Datum**

27.05.2024

Diarienummer

880/03.04.04.04.19/2023

OFFENTLIG KUNGÖRELSE

Vasa förvaltningsdomstols beslut i ett besvärssärende enligt miljöskyddslagen

Dagen då kungörelsen har publicerats på Vasa förvaltningsdomstols webbplats

27.05.2024

Dagen för delfående av beslutet

Enligt 62 a § 3 momentet i förvaltningslagen anses delfäendet ha skett den sjuende dagen efter publiceringstidpunkten.

Dagen för delfående av beslutet är **03.06.2024**.

Ärende

Vasa förvaltningsdomstols beslut 27.05.2024 nr 678/2024 om besvär i ett miljötillståndsärende, avledning av schaktvatten till havet från byggarbetsplatserna vid Hagnässtranden samt tillstånd att inleda verksamhet, Helsingfors.

Den som ansöker om tillstånd

Helsingfors stad

Hur kungörelsen och beslutet hålls offentligt tillgängliga

Denna kungörelse och beslutshandlingen hålls offentligt tillgängliga under tiden **27.05.2024 – 03.07.2024** på Vasa förvaltningsdomstols webbplats på adressen:

<https://oikeus.fi/hallintooikeudet/vaasanhallinto-oikeus/fi/index/hallinto-oikeudenkuulutukset/paatoskuulutukset.html>

Anvisningar för överklagande och besvärstiden

Anvisningar för hur man överklagar finns i den del av beslutet som gäller överklagande samt i den besvärсанvisning som finns som bilaga till beslutet. Besvärstidens sista dag är **03.07.2024**.



27.05.2024

Dnro 880/03.04.04.19/2023

Asia	Valitus ympäristölupa-asiassa
Valittajat	Vesiluonnon puolesta ry, Asunto Oy Hakaniemenkatu 3 a ja As. Oy Viherniemenkatu 1
Luvan hakija	Helsingin kaupunki
Päätös, josta valitetaan	

Etelä-Suomen aluehallintovirasto 14.6.2023 nro 169/2023

Aluehallintovirasto on myöntänyt ympäristöluvan Helsingin kaupungille rakennustyömaiden kaivantovesien johtamiselle mereen. Lupa koskee Hakaniemenrantaa. Toimintaa on harjoitettava hakemuksessa esitetyllä tavalla lupapäätöksessä esitettyjen lupamääräysten mukaisesti.

Aluehallintoviraston päätöksessä on lisäksi määrätty, että luvan saaja voi aloittaa hakemuksen mukaisen toiminnan tämän lupapäätöksen mukaisia lupamääräyksiä noudattaen muutoksenhausta huolimatta.

Päätöksessä on annettu lupamääräykset 1–16, joista valituksen kannalta keskeisimmät kuuluvat seuraavasti:

Toiminta ja päästöt pintavesiin

1. Luvanhaltija saa johtaa hakemuksessa esitetyiltä alueilta kaivantovesiä mereen seuraavasti:

- purkupistettä kohden enintään 300 m³/d kaivantovesiä, joiden haitta-ainepitoisuudet ovat enintään määräyksen taulukon sarakkeen A mukaisia, tai vaihtoehtoisesti purkupistettä kohden enintään 600 m³/d kaivantovesiä, joiden haitta-ainepitoisuudet eivät ylitä taulukon sarakkeen B mukaisia pitoisuusrajoja
- kaivantovesien vuosikuormitus purkupistettä kohden saa olla enintään taulukon sarakkeessa D esitetyn mukainen

– kaivantovesiä, joiden haitta-ainepitoisuudet alittavat taulukon mukaisen taustapitoisuuden (sarake C), mikäli taustapitoisuus on haitta-aineelle määritelty, ei huomioida taulukon sarakkeen D mukaisessa kuormituslaskennassa eikä päiväkohtaisen kaivantoveden määrän laskennassa.

- - -

2. Lupamääräyksen 1 taulukon mukaiset pitoisuusraja-arvot katsotaan noudatetuksi, kun mittaustulos alittaa pitoisuusraja-arvon.

Kokonaiskuormituksen laskennassa käytetään mitattuja pitoisuuksia. Kuormitukseen on laskettava myös poikkeuksellisten tilanteiden kuormitus.

Jos määräyksen 1 taulukon sarakkeen A pitoisuusraja tai taulukossa sallittu kuormitus ylittyy, on vesien johtaminen mereen keskeytettävä. Vesien johtamista saa jatkaa, kun on varmuudella osoitettu vesien käsittelylaitteiston tehokkuus puhdistaa mereen purettava vesi niin, että veden haitta-ainepitoisuudet alittavat määräyksen 1 taulukon pitoisuustasot ja vuosittaisen kumulatiivisen maksimikuormitustason.

Pitoisuuden ollessa lupamääräyksen 1 taulukon sarakkeen A ja B mukaisten pitoisuusrajojen välissä, voidaan veden pumppausta mereen jatkaa eikä näytteenottoa ole tarvetta tihentää.

3. Mikäli mereen tai vesihuoltolaitoksen viemäriin on tarkoitus johtaa muita, kuin määräyksen 1 taulukossa huomioituja vesiympäristölle vaarallisista ja haitallisista aineista annetun valtioneuvoston asetuksen 1022/2006 liitteiden 1 A, C tai D aineita, tulee lupaviranomaiselle tehdä riskinarviointiin pohjautuva esitys ko. aineiden päästöraja-arvosta hyvissä ajoin ennen vesien johtamisen aloittamista.

4. Kaivannoista pumpattava vesi on käsiteltävä vähintään hakemuksessa esitetyllä tai muulla tarkoitukseen soveltuvalla kiintoaineen erotuksella. Veden laadun perusteella on käytettävä kiintoaineen erotuksen lisäksi tarvittavia muita vesienkäsittelylaitteistoja.

Vesienkäsittelyaltaiden automaattinen tai painovoimainen tyhjentyminen tulee estää sulkuventtiilein tai vastaavasti.

Tarkkailu

7. Vesienkäsittelylaitteiston toimintaa ja rakenteiden kuntoa on seurattava säännöllisesti. Suunnitelma tarkastuksista on esitettävä määräyksessä 10 tarkoitettussa työmaakohtaisessa tarkkailusuunnitelmassa.

Tarkastuksista on pidettävä kirjaa. Yhteenveto kirjanpidosta on liitettävä jäljempänä määräyksessä 13 velvoitettuun vuosiraporttiin.

8. Toiminnan käyttö- ja päästötarkkailu on toteutettava päätöksen liitteenä olevan tarkkailusuunnitelman mukaisesti, tämän luvan mukaisesti tarkistettuna seuraavasti:

- Metalleista tulee määrittää sekä kokonaispitoisuus että liukoinen pitoisuus.
- PIMA-alueilta johdettavista kaivantovesistä on analysoitava vähintään pH, kiintoaine, sähkönjohtavuus, metallit (As, Cd, Cr, Cu, Ni, Pb, Zn, Hg), PAH-yhdisteet ja öljyhiilivedyt C₁₀–C₄₀, sekä alueen maaperänäytteissä kynnysarvon ylittävänä pitoisuuksina ja vesinäytteissä määritysrajan ylittävänä pitoisuuksina havaitut haitta-aineet.
- Työmaa-alueilta, joilta ei ole olemassa aiempia maaperätutkimuksia, johdettavista kaivantovesistä on analysoitava vähintään pH, kiintoaine, sähkönjohtavuus, metallit (As, Cd, Cr, Cu, Ni, Pb, Zn, Hg), PAH-yhdisteet ja öljyhiilivedyt C₁₀–C₄₀.
- Pilaantumattomilta alueilta johdettavista kaivantovesistä on analysoitava vähintään pH, sähkönjohtavuus ja kiintoaine.
- Näytteet tulee ottaa kaksi kertaa viikossa kahden ensimmäisen pumppausviikon ajan, jonka jälkeen näytteet voidaan ottaa kerran viikossa. Valvontaviranomainen voi hakijan perustellusta esityksestä hyväksyä näytteenoton tehtäväksi harvemmin kuin yhden kerran viikossa ensimmäisen tarkkailukuukauden jälkeen, mutta ei kuitenkaan harvemmin kuin kerran kuukaudessa.

Tarkkailusuunnitelmaa voidaan tarkentaa tai muuttaa valvontaviranomaisen hyväksymällä tavalla edellyttäen, että muutokset eivät heikennä tulosten luotettavuutta, lupamääräysten valvottavuutta eivätkä tarkkailun kattavuutta.

Näytteenotot, mittaukset, analyysit ja kalibroinnit tulee tehdä standardimenetelmien (CEN, ISO tai SFS) tai muun, tarkkailusuunnitelmassa erikseen kuvatun ja hyväksytyyn menetelmän mukaisesti. Näytteenotoista, mittauksista, analyyseistä ja kalibroinneista tulee pitää yksityiskohtaista kirjanpitoa. Kirjanpitoon liitetään kunkin mittauksen tulokset ja muut mittausta tai toimenpidettä koskevat olennaiset tiedot. Mittausraporteissa on esitettävä käytetyt mittausten menetelmät, laadunvarmistus, mittausepävarmuudet sekä arvio tulosten edustavuudesta.

9. Toiminnanharjoittajan on toimitettava tämän päätöksen mukainen työmaakohtainen käyttö-, päästö- ja vaikutustarkkailusuunnitelma Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle ja Helsingin kaupungin ympäristönsuojeluviranomaiselle viimeistään kahta viikkoa ennen kunkin työmaakohtaisen vesienkäsittelyn aloittamista. Tarkkailusuunnitelma on pidettävä ajan tasalla.

10. Toiminnan vaikutuksia pintavesiin on tarkkailtava valvontaviranomaisen hyväksymän yhteistarkkailuohjelman mukaisesti.

Kirjanpito ja raportointi

12. Toiminnanharjoittajan on pidettävä kirjaa muun muassa vesienkäsittelylaitteiston käytön valvonnasta, käsitellyn veden ja vesienkäsittelyyn käytettyjen kemikaalien määrästä, ympäristön kannalta merkittävistä tapahtumista ja toimenpiteistä sekä päästö- ja vaikutustarkkailun tuloksista. Toiminnassa syntyvistä jätteistä on pidettävä aikajärjestyksen mukaista kirjaa.

Kirjanpito on pyydettyä esitettävä valvontaviranomaiselle.

13. Toiminnanharjoittajan on kalenterivuositain, viimeistään tarkkailuvuotta seuraavan vuoden helmikuun loppuun mennessä toimitettava valvontaviranomaiselle ja Helsingin kaupungin ympäristönsuojeluviranomaiselle vuosiyhteenveto, joka sisältää ainakin:

- käsitellyn ja mereen pumpatun veden määrä eriteltyinä alueittain
- toiminnan käyttötarkkailutiedot
- vesien päästö-, kuormitus- ja vaikutustarkkailutiedot sekä selvitys päästöjen vaikutuksista
- selvitys raja-arvojen saavuttamisesta ja mahdolliset poikkeamaraportit
- vedenkäsittelyssä käytetyt kemikaalit ja niiden määrät
- tiedot toiminnassa syntyneistä jätteistä valtioneuvoston asetuksen jätteistä (978/2021) 33 §:n mukaisesti
- yhteenveto ympäristönsuojelun kannalta merkittävistä häiriötilanteista ja onnettomuuksista (syy, kesto aika, arvio päästöistä ilmaan, vesiin tai maaperään sekä arvio niiden ympäristövaikutuksista ja tehdyt toimenpiteet).

Raportointi tulee soveltuvin osin tehdä sähköisesti ympäristönsuojelun tietojärjestelmään valvontaviranomaisen tarkemmin ohjeistamalla tavalla.

Aluehallintoviraston päätöksen perusteluja

Hakemuksen mukaan vesistöön johdettavan veden haitta-aineiden pitoisuusrajat on laskettu siten, ettei vastaanottavan vesistön vedenlaatu heikkene rakennustyön aikana eikä kaivantovesistä aiheudu ekologista haittaa. Kun otetaan huomioon hakemuksen aikana luvan hakijan esittämät muutokset kaivantovesien pitoisuusraja-arvoihin sekä toiminnalle asetetut lupamääräykset, toiminta täyttää ympäristönsuojelulaissa ja jätelaissa sekä niiden nojalla annetuissa asetuksissa mainitun laiselle toiminnalle asetetut vaatimukset sekä ne vaatimukset, jotka luonnonsuojelulaissa ja sen nojalla on säädetty. Lisäksi ennalta arvioiden toiminta on mahdollista järjestää siten, että se ei aiheuta terveyshaittaa tai merkittävää muuta ympäristön pilaantumista tai sen vaaraa. Tämän päätöksen mukaisesti harjoitettuna toiminta täyttää ympäristönsuojelulain 49 §:n mukaiset edellytykset luvan myöntämiselle.

Vesienhoidon tavoitteena on saavuttaa vähintään hyvä ekologinen ja hyvä kemiallinen tila vesimuodostumissa viimeistään vuonna 2027. Kaivantovedet johdetaan Kruunuvuorenselän vesimuodostumaan, joka kuuluu Kymijoen-Suomenlahden vesienhoitoalueeseen ja on osa Suomenlahden sisäsaaristoa. Kolmannen vesienhoidon suunnittelukauden luokittelussa vesimuodostuman ekologinen tila on välttävä ja kemiallinen tila hyvää huonompi. Painetyyppeinä on tunnistettu mm. hajakuormitus hulevesistä ja saastuneilta alueilta sekä suuri ulkoisen kuormituksen rehevöittävä vaikutus. Biologisista muuttujista kasviplanktonin tila on huono. Aluehallintoviraston arvion mukaan typpipäästö ei vaikeuta hyvän tilan saavuttamista vastaanottavassa vesimuodostumassa silloin, kun typpipitoisuus kaivantovesissä on vesimuodostuman vesistötyypin mukaisen hyvän ja tyydyttävän tilaluokan

rajalla (350 µg/l). Tämä raja on hyväksytty taustapitoisuudeksi, jonka alittavat pitoisuudet sisältävää kaivantovettä ei lasketa sallittuun kokonaisvesimäärään ja -kuormitukseen. Koska kaivantovedet voivat rannan läheisyydessä sisältää merivettä, jonka keskimääräiseksi kokonaistyyppipitoisuudeksi on tarkkailuun perustuen määritetty 570 µg/l, on tämä pitoisuus hyväksytty tyypin raja-arvoksi enintään 600 m³/d tilavuudelle johdettavaa kaivantovettä.

Kemiallisen tilan hyvää huonompi luokka johtui ympäristölaatonormin ylittävästä tributyylitinan (TBT), bromattujen difenyyliettereiden (PBDE), PFOS-yhdisteiden ja bentso(g,h,i)peryleenin pitoisuuksista vedessä. PBDE hajoaa erittäin hitaasti. Kalojen nykyinen pitoisuustaso Suomessa on noin satakertainen ympäristölaatonormiin verrattuna. PBDE:n hitaasta hajoamisesta johtuen normiylitys jatkunee vielä 2027 jälkeenkin. PFOS-yhdisteiden ja bentso(g,h,i)peryleenin osalta päästölähteet eivät ole vielä selvillä. Vähentämistoimenpiteitä tehdään selvitysten jälkeen, ja tavoite saavutettaneen vasta 2027 jälkeen. TBT:n kaikki käyttö on kielletty EU:ssa, mutta aineet hajoavat hitaasti sedimenteissä. Laiva- ja veneliikenne sekä ruoppaus saattaa lisätä TBT:n pitoisuutta vedessä, johon ympäristölaatonormi on määritetty. Kaivantovesien johtaminen ei ennalta arvioiden vaikeuta Kruunuvuorenselän vesimuodostuman hyvän kemiallisen tilan saavuttamista.

Lupamääräykset huomioiden toiminnasta aiheutuvat päästöt eivät vaikeuta alueen vesienhoidon toimenpideohjelman vuosille 2022–2027 suunniteltujen toimenpiteiden toteuttamista eivätkä heikennä niiden vaikuttavuutta.

Merenhoidon tavoitteena on meriympäristön hyvä tila kaikkien merenhoidossa tarkasteltavien 11 laadullisen kuvaajan osalta. Toiminnasta aiheutuvat päästöt eivät heikennä meriympäristön tilaa Suomenlahdella merenhoidossa tarkasteltavien laadullisten kuvaajien osalta eivätkä vaikeuta Suomen merenhoitosuunnitelman toimenpideohjelmassa 2022–2027 asetettujen tavoitteiden saavuttamista.

Hakija on esittänyt kaivantovesien työmaakohtaisen käsittely- ja tarkkailusuunnitelman, joka on hyväksytty määräyksistä ilmenevällä tavalla tarkistettuna.

Lupamääräysten yksityiskohtaisia perusteluja

Määräys 1. Mereen johdettavien kaivantovesien pitoisuus- ja kuormitusraja-arvot on hyväksytty pääsääntöisesti hakemuksen täydennyksen (saapunut 24.3.2023) mukaisina. Aluehallintovirasto on lisännyt taulukkoon raja-arvot bentso(b)fluoranteenille, sillä sitä on hakemuksen mukaan löytynyt lupa-alueen pohjavesistä. Pitoisuusrajan määrittämisperusteena on käytetty lukuarvoa, joka on 10 % aineen ympäristölaatonormin (MAC-marine; sallittu enimmäispitoisuus merivedessä ja muissa pintavesissä) mukaisesta pitoisuudesta. Metalleille raja-arvot on hyväksytty hakijan esityksen mukaisesti liukoisina pitoisuuksina, sillä sekoittumisvyöhykkeen maksimipitoisuuden ja raja-arvoesitysten pohjana käytetyt ympäristölaatonormit tai muut raja- ja ohjearvot on määritetty useimmissa tapauksissa metallien liukoisille pitoisuuksille. Koska pitoisuusraja-arvot on

annettu kokonaispitoisuuksien sijaan liukoisille pitoisuuksille, ei aluehallintovirasto ole määrännyt metalleille kuormitusrajaa. Aluehallintoviraston näkemyksen mukaan pitoisuusraja-arvot ja niiden noudattaminen on määrätty siten, että ne yhdessä päiväkohtaisen vesimäärän rajaamisen kanssa ovat riittäviä varmistamaan, ettei päästöstä aiheudu merkittävää ympäristön pilaantumisen vaaraa.

Hakija on esittänyt merivedestä mitattujen maksimipitoisuuksien mukaisia taustapitoisuuksia muun muassa metalleille, öljyhiilivedyille, typelle ja kiintoaineelle (päätoksen taulukko 3) siten, että haitta-ainepitoisuuksien ollessa taustapitoisuuksien tasolla, kaivantovedet tulkittaisiin meriveden kaltaiseksi vedeksi. Tällöin niitä ei laskettaisi mukaan mereen johdettavien vesien enimmäismäärään (600 m³/d). Aluehallintovirasto on katsonut, että haitta-aineille esitetyt taustapitoisuudet ovat osin liian korkeita. Esimerkiksi kromille esitetty 6,2 µg/l ja sinkille esitetty 33 µg/l ovat moninkertaisia päästöstä sekoittumisalueelle laskennallisesti muodostuvaan maksimipitoisuuteen verrattuna, ja öljyhiilivedyille esitetty taustapitoisuus on yhtä suuri kuin esitetty päästöraja-arvo. Aluehallintovirasto on hyväksynyt taustapitoisuuden huomioitavaksi ainoastaan typelle ja kiintoaineelle. Typen osalta vapaasti päästettäväksi pitoisuudeksi (taustapitoisuudeksi) on hyväksytty 350 µg/l, ja kiintoaineelle 10 mg/l. Kiintoaineelle on annettu erilliset raja-arvot PIMA-alueilta johdettaville vesille ja muilta työmaa-alueilta (pilaantumattomat alueet) johdettaville vesille. PIMA-alueella tarkoitetaan työmaita, joiden maaperä on aiemmissa tutkimuksissa todettu pilaantuneeksi valtioneuvoston asetuksessa maaperän pilaantuneisuuden ja puhdistustarpeen arvioinnista 214/2007 mukaisesti määriteltynä. Pilaantumattomalla alueella tarkoitetaan työmaa-aluetta, jolta on olemassa maaperätutkimuksia, mutta jota ei ole todettu vastaavalla tavalla pilaantuneeksi. Mikäli työmaa-alueelta ei ole olemassa aiempia maaperätutkimuksia, sovelletaan kyseisellä työmaalla kiintoaineelle määräyksen taulukon mukaisia, PIMA-alueella sovellettavia raja-arvoja. Hakemuksen mukaan PIMA-alueilla maaperänäytteissä on havaittu muun muassa metalleja, PAH-yhdisteitä ja öljyhiilivetyjä. Nämä haitta-aineet voivat olla sitoutuneena kiintoaineeseen, jolloin kiintoainesta laskeuttamalla tai suodattamalla vesiä ennen vesien johtamista mereen, saadaan myös haitta-aineiden päästöjä ja kertymistä sedimenttiin vähennettyä.

ELY-keskuksen lausunnon mukaan Töölönlahden lisävesien johtamiselle tulisi olla varmuus, että sitä jatketaan koko nyt kyseessä olevan ympäristöluvan mukaisen toiminta-ajanjakson. Aluehallintovirasto on arvioinut, että haitta-aineiden raja-arvojen asettamisessa on käytetty riittäviä varmuuskertoimia, vaikka alueen virtaama pieneni ja sekoittuminen hidastui.

Määräys 2. Päästöraja-arvon noudattamisen osalta on määrätty hakemuksessa esitettyä tiukempi vaatimus. Sekä ELY-keskus että Helsingin kaupungin ympäristönsuojeluviranomainen kiinnittivät lausunnoissaan huomiota päästöraja-arvon noudattamisesta määräämiseen, jotta mereen ei aiheutuisi yleisestä kuormituksesta merkittävästi poikkeavaa hetkellistä kuormitusta.

Vuosikuormitukseen on tarpeen sisällyttää myös poikkeuksellisten tilanteiden aiheuttama kuormitus. Tällöin toiminnasta aiheutuva kuormitus ja

kuormituksen vaikutukset purkuvesistöissä pysyvät hakemuksessa esitetyn kaltaisina.

Pitoisuusraja-arvon ja/tai kuormituksen ylittyessä on tarpeen keskeyttää veden pumppaus ja selvittää ylityksen syyt sekä tehdä tarvittavat korjaavat toimenpiteet, kuten veden puhdistuslaitteiston tehokkuutta lisäävät toimet.

Määräys 3 perustuu valtioneuvoston asetukseen vesiympäristölle vaarallisista ja haitallisista aineista (1022/2006). Lähtökohtana asetuksen liitteen 1 kohdassa A tarkoitetuille vaarallisille aineille asetuksen 4 §:n mukaisesti on niiden päästökielto pintaveden ja vesihuoltolaitoksen viemäriin. Kielto ei kuitenkaan koske päästöä, jonka toiminnanharjoittaja voi osoittaa sisältävän niin vähäisen määrän vesiympäristölle vaarallista ainetta, ettei sen päästämisestä voi aiheutua pintaveden pilaantumisen vaaraa. Jos johdettavassa kaivantovedessä havaitaan liitteen 1 kohdassa A tarkoitettuja vaarallisia aineita, toiminnanharjoittajan tulee asetuksen mukaan osoittaa, ettei niiden päästämisestä voi aiheutua pintaveden pilaantumisen vaaraa. Hakemuksessa esitettyjen selvitysten mukaan PIMA-työmaiden vesissä saattaa esiintyä tri- ja tetrakloorieteeniä. Näille yhdisteille on määräyksessä 1 annettu ympäristölaatuunormiin perustuva raja-arvo mereen johdettavissa vesissä. Mahdollisten muiden kaivantovesissä todettavien päästökietoaineiden johtamiskelpoisuus mereen on tarpeen osoittaa vesienjohtamisalueittaisilla selvityksillä, jolloin voidaan arvioida veden haitta-ainepitoisuuksien ja vesimäärän perusteella kuormitus mereen sekä kuormituksesta aiheutuva vesien purkualueen pilaantumisen vaara. ELY-keskus on todennut lausunnossaan, että vaarallisten ja haitallisten aineiden ainelistoissa ja ympäristölaatuunormeissa tulee todennäköisesti tapahtumaan muutoksia nyt haettavan ympäristöluvan mukaisena toiminta-aikana, jolloin voi tulla tarve tarkastella mereen johdettavien vesien päästöraja-arvoja ja niiden perusteita uudelleen. Määräys velvoittaa hakijaa seuraamaan asetukseen 1022/2006 tehtäviä muutoksia uusien vesiympäristölle vaarallisten ja haitallisten aineiden osalta ja tarvittaessa tekemään lupaviranomaiselle esityksen asetuksen mukaisen aineen päästöraja-arvosta. Hakija on myös itse esittänyt ko. menettelyä vastineessaan.

Määräys 4. Kaivantoveden esikäsittely ennen mereen tai sadevesiviemäriin purkamista on tarpeen kiintoaineen erottamiseksi ja tarvittaessa veden puhdistamiseksi haitta-aineista. Veden käsittelyllä ja käsitellyn veden hallitulla purkamisella varmistetaan, ettei toiminnasta aiheudu ympäristön pilaantumista.

Määräykset 7.–10. Tarkkailua koskevat määräykset perustuvat ympäristönsuojelulain 62 §:ään, jonka mukaan ympäristöluvassa on annettava tarpeelliset määräykset päästöjen ja toiminnan tarkkailusta.

Laitteistojen käyttötarkkailulla varmistetaan niiden toiminta suunnitellusti. Tarkkailulla ehkäistään toimintahäiriöistä ja mahdollisista vuodoista aiheutuva ympäristöhaitta. Tarkastukset ja niiden perusteella tehtävät korjaustoimenpiteet on tarpeen dokumentoida ja toimittaa valvontaviranomaiselle vuosiraportoinnin yhteydessä.

Toiminnan käyttö- ja päästötarkkailu on määrätty toteutettavaksi hakijan esittämän, päätöksen liitteenä olevan tarkkailusuunnitelman mukaisesti, siten kuin sitä on määräyksillä muutettu. Koska kyseessä on useissa eri kohteissa tapahtuva vesien käsittely ja mereen johtaminen, on kuhunkin kohteeseen tarpeen laatia hakemuksessa esitetysti työmaakohtaiset tarkkailusuunnitelmat, jotka toimitetaan valvontaviranomaisille. Aluehallintovirasto on tarkentanut suunnitelmassa esitettyä näytteenottotiheyttä ja vesinäytteistä tehtäviä analyysejä. Näytteenottotiheydessä voidaan hakijan esityksen mukaisesti huomioida vain ne päivät, jolloin vesiä johdetaan mereen.

PIMA-alueella tarkoitetaan työmaita, joiden maaperä on aiemmissa tutkimuksissa todettu pilaantuneeksi valtioneuvoston asetuksessa maaperän pilaantuneisuuden ja puhdistustarpeen arvioinnista 214/2007 mukaisesti määriteltynä. Pilaantumattomalla alueella tarkoitetaan työmaa-aluetta, jolta on olemassa maaperätutkimuksia, mutta jota ei ole tutkimuksin todettu vastaavalla tavalla pilaantuneeksi. Ympäristönsuojelulain 6 §:n mukaan toiminnanharjoittajan on oltava selvillä toimintansa ympäristövaikutuksista. ELY-keskus ja Helsingin kaupungin ympäristönsuojeluviranomainen ovat lausunnoissaan kiinnittäneet huomiota siihen, että mereen johdettavissa kaivantovesissä mahdollisesti esiintyvät haitta-aineet tulevat riittävällä tavalla selvitettyiksi. Pilaantuneiksi tiedetyiltä työmaa-alueilta (PIMA-alueet) on tarpeen vähintään kaivantovesien mereen johtamista aloitettaessa selvittää riittävällä tarkkuudella mahdollisten haitta-aineiden esiintymistä. Mikäli haitta-aineita ei todeta, tai niitä todetaan pitoisuuksina, joista ei todennäköisesti aiheudu pilaantumisen vaaraa, voi valvontaviranomainen hyväksyä hakijan perustellusta, näytteenottotuloksiin ja vaikutusarvioon perustuvasta esityksestä näytteenoton harventamisen. Metalleista on määrätty analysoitavaksi sekä kokonaispitoisuus että liukoinen pitoisuus. Liukoinen pitoisuus on tarpeen määrittää raja-arvojen noudattamisen arvioimiseksi.

Kokonaispitoisuuden perusteella on mahdollista laskea metalleista aiheutuva todellinen kuormitus. Kokonaispitoisuuksien selvittäminen auttaa lisäksi arvioimaan pohjasedimentin laadulle aiheutuvaa riskiä.

Valvontaviranomaiselle on tällä päätöksellä annettu ympäristönsuojelulain 65 §:n mukainen toimivalta muuttaa tarkkailusuunnitelmaa.

Täytäntöönpanoa koskevat perustelut

Lupaviranomainen voi ympäristönsuojelulain 199 §:n mukaan hyväksyä perustellusta syystä toiminnan aloittamisen muutoksenhausta huolimatta. Vaatimus vakuuden asettamisesta ei koske kuntaa. Luvan hakija perustelee esitystään toiminnan vähäisillä ympäristövaikutuksilla. Lisäksi kaivantovesien ympäristövaikutukset olisivat pääosin ehkäistävissä lupamääräyksillä. Kun otetaan huomioon hakemuksessa esitetyt perustelut ja tässä päätöksessä asetetut raja-arvot mereen johdettavan veden laadulle ja määräys raja-arvon saavuttamisesta sekä se, että vesien johtaminen mereen on keskeytettävissä, ei päätöksen täytäntöönpano tee muutoksenhakua hyödyttömäksi. Siten toiminnan aloittaminen muutoksenhausta huolimatta on hyväksytty.

Vaatimukset hallinto-oikeudessa

Asunto Oy Hakaniemenkatu 3 a, As. Oy Viherniemenkatu 1 ja Vesiluonnon puolesta ry ovat vaatineet ensisijaisesti, että aluehallintoviraston päätös kumotaan. Toissijaisesti valittajat ovat vaatineet, että asia tulee palauttaa lupaviranomaiselle uutta käsittelyä varten.

Valittajat ovat perustelleet vaatimuksiaan muun ohella seuraavasti.

Asiassa ei ole riittävää selvitystä kaivantovesien laadusta tai vedenpuhdistuksessa käytettävästä tekniikasta. Vesistövaikutukset olisivat vesipuidedirektiivin vastaiset. Sekoittumisvyöhykkeitä tulisi lukuisia ja niiden sijaintia ja kokoa ei tiedetä. Yhteisvaikutusten vuoksi asia tulee käsitellä yhdessä ruoppauksien ja rantarakentamisen vesilupien kanssa. Selvitykset yhteisvaikutuksista esimerkiksi viereisen ruoppauksen kanssa puuttuvat.

Tarkkailu vesistössä on harvaa. Menettely päästötarkkailussa on arveluttavaa, jonka vuoksi merkittävän haitallisia vesieriä voidaan laskea mereen ilman tosiasiallista kontrollia. Valvonnan aikataulua ei ole kerrottu, eikä ELY-keskus välttämättä edellytä kuin vuosiraportointia. ELY-keskus hyväksyy myös poikkeusilmoituksia.

Luvan suhteen pitää selvittää, myönnetäänkö aluehallintoviraston päätöksessä lupa asiaan, jota on käsitelty ja jolle on myönnetty ympäristölupa jo muissa päätöksissä. Tämä olisi laitton menettely. Valittajat ovat viitanneet Vaasan hallinto-oikeuden päätöksiin alueen vesilupa-asioissa ja siihen, että näissä luvissa on jo mahdollisesti määritetty oikeus kuivana pitoon tarvittavaan vesien johtamiseen. Lisäksi valittajat ovat tuoneet esille, että mainituista hallinto-oikeuden päätöksistä on valitettu korkeimpaan hallinto-oikeuteen.

Ranta-alueiden maaperän pilaantuneisuuden selvitykset perustuvat harvoihin yksittäisiin pisteisiin valituksenalaisissa luvissa. Uudesta ympäristöluvasta ilmenee, että ranta-alueiden täyttömaat ovat yhteydessä erittäin pahoin pilaantuneisiin sedimentteihin.

Helsingin kaupunki ei ole tuonut vesilupahankkeiden käsittelyssä esille sitä, että alueelta on pilaantuneen maan selvityksiä sekä lupa pilaantuneiden maiden käsittelyyn ja että alueelta on tietoa pilaantuneista pohjavesistä.

Ympäristölupa on virheellinen ja kohtuuton. Kaivantovesille on määritetty pitoisuusrajat olettaen, että sekoittuminen on tehokasta suhteessa salmen kokonaistilavuuteen. Huomioiden kapean ja matalan salmen geometrian tämä on virheellinen arviointitapa. Suurin osa tilavuudesta on lahden suulla olevalla merialueella. Vesien kerrotaan sekoittuvan 5 000 m³ tilavuudessa, mutta tosiasiallisesti seurauksena olisi paljon suurempi sekoittumisvyöhyke virtauksen johdosta.

Salmen virtaustilanne on yksinkertaistettu Töölönlahdelta merelle tulevaksi virtaukseksi yhdellä virtausarvolla. Alhaisempia virtauksia sekä tuulen takia mereltä nousevaa virtausta ei ole arvioitu. Ei ole arvioitu tilannetta, jossa tulva

nostaisi kiintoainetta, raskasmetalleja, arseenia sekä erityisen haitallisia orgaanisia aineita käsittäviä päästöjä Eläintarhanlahdelle ja Töölönlahdelle. Kaupunki on juuri saanut vesiluvan tulvaporttipadon rakentamiseen Töölönlahdelle.

Se seikka, että purkupaikkoja on useita ja että ELY-keskukselle ilmoitettaisiin lisäksi uusista purkupisteistä, tekisi sekoittumisvyöhykkeestä vieläkin epämääräisemmän.

Haitta-aineiden raja-arvot eivät perustu todellisiin pitoisuuksiin vaan ympäristölaatumormeista laskettuun laimenemiseen. Uudessa luvassa pyritään vapauttamaan säätelystä suhteellisen korkeita haitta-ainepitoisuuksia sisältäviä vesiä vedoten meriveden mediaanipitoisuuksiin Hakaniemen rannassa. Kyseessä eivät ole luontaiset pitoisuudet vaan eri tavoin saastumista osoittavat pitoisuudet, kuten lupaviranomainen on esittänyt.

Kaivantojen vesitaloutta ei ole selvitetty ja menettely osoittaa riskin meriveden pääsystä kaivantoihin ja riskiä luvassa haettua suuremmista purkuvesimääristä.

Päästöjen vaikutukset tulee käsitellä yhteisvaikutuksina ruoppauksesta ja rantarakentamisesta vapautuvien vesien kanssa. Melu-, pöly- ja värinävaikutukset tulee käsitellä yhteisvaikutuksina vesilain ja muiden lupien vaikutusten kanssa. Selvitykset yhteisvaikutuksista esimerkiksi viereisen ruoppauksen kanssa puuttuvat. Yhteisvaikutus vesilupien ruoppauksessa erityisen saastuneesta sedimentistä vapautuvien aineiden kanssa edellyttää myös ympäristölupaa, koska ruoppaus aiheuttaa samalla tavalla merialueelle päästöjä kuten liukoisia raskasmetalleja, PAH-aineita, arseenia ja liuottimia. Ranta-alueen pilaantuneet maat ja pohjavesi ovat yhteydessä saastuneisiin sedimentteihin. Kuitenkin ruoppauksen päästöt laskettaisiin mereen käytännössä ilman puhdistusta. Silttiverhot eivät estä kiintoaineen leviämistä, eivätkä erityisesti vaikuta liukoisten haitta-aineiden pitoisuuksiin.

Louhintaa aiotaan tehdä ympäristöluvalla vesiluvissa ja hallinto-oikeuskäsittelyssä ilmoitetun vastaisesti. Valituksenalaisissa alueen vesiluvissa tai muissa aluetta koskevissa luvissa ei kerrota louhinnasta, vaan sen tarve on kiistetty valituskäsittelyissä. Uudella ympäristöluvalla samalle alueelle haetaan oikeutta määrittämättömään määrään louhintaa sekä siitä aiheutuviin päästöihin, jotka on selvitetty puutteellisesti. Tyypillisesti louhinnasta tulee merkittävä typpipäästö, josta ammonium-typpi voi olla kaloille välittömästi myrkyllinen. Räjähdekemikaaleista voi tulla hyvinkin vaarallisten kemikaalien päästöjä.

Louhinnasta aiheutuisi melu- ja värinävaikutuksia, joita ei ole käsitelty ympäristöluvassa, eikä valituksenalaisissa vesiluvissa. Vesialueella on muinaismuisto, ja direktiivillä suojeltujen lepakoiden alue sijaitsee 80 metrin etäisyydellä.

Asian käsittely ja selvittäminen hallinto-oikeudessa

Etelä-Suomen aluehallintovirasto on antanut valituksen johdosta lausunnon, jossa on todettu, että aluehallintovirasto on valituksenalaista päätöstä käsitellessään pyytänyt täydennyksenä arviota hakemuksen mukaisella alueella samanaikaisesti suoritettavien muiden luvanvaraisten hankkeiden yhteisvaikutuksista seuraavasti: ”Hakemuksen mukaisen toiminnan alueella suoritetaan ruoppausta ja ranta-alueen täyttöö (ESAVI/23322/2019). Hakemukseen tulee liittää selvitys toimintojen yhteisvaikutuksista, erityisesti työmaiden kaivantovesien johtamisen vaikutuksesta kiintoaineen ja haitallisten aineiden kulkeutumiseen ja meriveden laatuun”. Lisäksi täydennyksenä pyydettiin arviota hakemuksen mukaisen toiminnan ajallisesta kestosta. Hakija toimitti täydennyksen 30.9.2022. Aluehallintovirasto päätyi harkinnan jälkeen siihen, ettei yhteisvaikutuksiin liittyen ollut tarpeen antaa määräyksiä. Lupaviranomainen arvioi, ettei yhteisvaikutuksista aiheudu merkittävää haittaa tai pilaantumisen vaaraa huomioiden hakijan täydennyksessä esittämät toimenpiteet yhteisvaikutusten estämiseksi, eri luvanvaraisten toimintojen vain osittainen ajallinen päällekkäisyys sekä se seikka, että ruoppausten ja täyttöjen toteuttamisesta oli niitä koskevassa luvassa annettu riittävät määräykset.

Muilta osin aluehallintovirastolla ei ole lisättävää siihen, mitä valituksenalaisen päätöksen ratkaisussa ja sen perusteluissa on sanottu.

Helsingin kaupungin ympäristönsuojeluviranomainen, Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ympäristö ja luonnonvarat -vastuualue ja Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen kalatalousviranomainen ovat ilmoittaneet, etteivät ne anna vastinetta valituksen johdosta.

Helsingin kaupunginhallitukselle, Helsingin terveysuojeluviranomaiselle sekä Helsingin seudun ympäristöpalveluille (HSY) on varattu tilaisuus antaa vastine valituksen johdosta. Vastineita ei ole annettu.

Hallinto-oikeus on varannut *Helsingin kaupungille* tilaisuuden antaa vastine valituksessa esitetyn täytäntöönpanon kieltämistä koskevan vaatimuksen johdosta. Helsingin kaupunki on lausunut vastineessaan muun ohella, että kaupunki vastustaa täytäntöönpanon kieltämistä.

Ympäristöluvan mukaan kaivantovesiä on pumpattu 16.–26.10.2023. Tämän jälkeen pumppaustarvetta ei ole ollut. Kaivantovesiä johdettiin edellä mainittuna ajankohtana mereen yhteensä 300 m³. Tämä tarkoittaa, että 10 päivässä johdettiin vain se määrä vettä, joka voitaisiin johtaa ympäristöluvan mukaan yhdessä päivässä.

Vedenlaadun seuranta on toteutettu neljänä näytteenottokertana. Kaivantovedet täyttivät ympäristölupavaatimukset muilta osin, paitsi typen pitoisuusraja-arvo 300 m³ vesitilavuudelle ylittyi kahdella näytteenottokerralla ja PAH-yhdisteistä fluoranteeni yhdellä näytteenottokerralla.

Kaivantoveden typen pitoisuus ei ylittänyt pitoisuusrajaa enää viikon kuluttua eikä fluoranteenin neljän päivän kuluttua todetusta ylityksestä. Koska pumpattu vesimäärä oli pieni, arvioidaan, että lyhytaikaisista ylityksistä ei ole ollut haittaa vastaanottavalle vesistölle.

Kaivantovesien johtamistarve jatkuu alkuvuonna 2024. Rakentaminen tulee edellyttämään monin paikoin kaivua merivedenpinnan ja/tai pohjavedenpinnan alapuolelta. Lisäksi rakentaminen siirtyy lähemmäs ranta-aluetta, jossa maaperä on louhetäyttöä, jonka läpi merivettä suotautuu kaivantoon. Tosiasiallinen poistettava kaivantoveden määrä riippuu muun muassa merivedenpinnan korkeudesta, sateista, lämpötilasta ja muista sellaisista tekijöistä, joihin työmaa ei voi vaikuttaa. Kaivantovesien palauttaminen on tarpeellista kaivantojen kuivana pitämiseksi muun muassa välttämättömien kunnallisteknisten asennustöiden johdosta.

Hakaniemenrannan rakentaminen liittyy kiinteästi Kruunusiltojen valmistumiseen. Mikäli täytöntöönpano kielletään, on sillä vaikutuksia koko laajan projektin edistymiselle.

Helsingin kaupunki on antanut valituksen ja lausunnon johdosta vastineen, jossa on muun ohella todettu, että valituksenalainen lupa on myönnetty vesilain mukaisesti ja se tulee pysyttää. Aluehallintovirasto on myöntänyt päätöksessään ympäristöluvan Hakaniemenrannan maarakentamisen yhteydessä muodostuvien kaivantovesien mereen johtamiselle sekä luvan töiden aloittamiselle muutoksenhausta huolimatta. Ympäristöluvassa ei ole haettu eikä siinä ole myönnetty lupaa ranta-alueiden kaivamiseen.

Hakaniemenrannan alueelle on myönnetty kaksi lainvoimaista vesilupaa: Hotellitontin vesilupa (ESAVI/21255/2018) ja Hakaniemenrannan vesilupa (ESAVI/23322/2019). Lupia ei ole haettu eikä niitä ole myönnetty maarakentamisen yhteydessä muodostuvien kaivantovesien mereen johtamiselle eli valituksenalainen ympäristölupa ei ole päällekkäinen vesiluvan kanssa.

Ympäristölupaan on yhdistetty usean eri työmaan vesien mereen johtaminen, jolloin näiden hankkeiden yhteisvaikutukset on pystytty arvioimaan kokonaisuutena. Ilman tätä lupapäätöstä jokainen alueella käynnistyvä hanke olisi hakenut hankkeen työmaavesien käsittelylle ja johtamiselle omaa lupaa, jolloin koko alueen yhteisvaikutuksia ympäristöön ei olisi tarkasteltu.

Kaivantovesien purkupisteiden ilmoittaminen viranomaisille ennen vesien johtamista on tavanomainen toimenpide. Esimerkiksi täysin vastaavassa kaivantovesien mereen johtamisen ympäristöluvassa Kalasataman alueella (ESAVI/12077/2018, annettu 4.11.2019) on sama toimintaperiaate.

Sekoittumisvyöhyke on purkupisteen läheisyydessä varsinaista vastaanottavaa vesistöä pienempi vesimäärä, johon johdettavat kaivantovedet sekoittuvat. Sekoittumisvyöhykkeiden tilavuudeksi on arvioitu 1 % aluerajauksen mukaisesta Siltavuorensalmen tilavuudesta. Ympäristölupa-alue ja siihen kuuluva merialue on esitetty ympäristöluvan yleissuunnitelman liitteessä 1.

Luparajat eivät perustu kaivantovesien todellisiin pitoisuuksiin, sillä ne eivät ole vielä tiedossa. Vesiensuojelullisesti on kuitenkin oleellista asettaa kaivantovesille pitoisuusrajat, joita ei saa ylittää.

Pitoisuusrajat perustuvat teoreettisiin pitoisuuksiin, mikä on tavanomainen käytäntö. Pitoisuusrajat perustuvat EU:n asettamiin ympäristölaatuunormeihin, eli keskiarvopitoisuuksiin, jotka on todettu varovaisuusperiaate huomioiden vesiympäristölle turvallisiksi. Osalle haitta-aineista on määritetty pitoisuusraja ympäristölaatuunormin hetkellisiin maksimipitoisuuksiin perustuen, mutta tällöin on käytetty turvakertoimenä 0,1-kerrointa, eli kaivantovesistä aiheutuva haitta-ainepitoisuus sekoittumisvyöhykkeellä saa olla korkeintaan 10 % ympäristölaatuunormin maksimipitoisuudesta. Lisäksi osalle haitta-aineista pitoisuusrajat perustuvat tieteellisiin tutkimuksiin, joissa on määritetty kyseisille haitta-aineille pitoisuudet, jotka eivät aiheuta haittavaikutuksia vesieliöille tai jotka ovat haitallisia puolelle testieliöistä. Mikäli on käytetty jälkimmäistä pitoisuusrajaa, sille on asetettu 0,001 turvakerron, eli päästöraja on 0,1 % kyseisestä pitoisuudesta.

Päästöraja on määritetty asiantuntija-arviona, mikäli soveltuvaa arvoa ei ole edellä mainituissa viitearvoissa saatavilla. Asiantuntija-arvio perustuu muiden samankaltaisten yhdisteiden viitearvoihin tai esimerkiksi kokonaistypen osalta merialueen taustapitoisuuksiin.

Ympäristöluvassa on esitetty kaivantovesien tarkkailusuunnitelmien peruseräpäätökset.

Töölönlahdelle suunnitellulle tulvaportille on myönnetty lupa 4.11.2016 (ESAVI, luvan nro 221/2016/2) ja sen rakentamisen määräaika on vuonna 2023 annetun päätöksen mukaisesti pidennetty 31.12.2027 saakka (ESAVI/37747/2022). Päätöksestä on valitettu hallinto-oikeuteen. Tulvaportti on tarkoitettu suojaamaan kansallismaisemaa ja arvorakennuksia, sillä merenpinnan on arvioitu nousevan 30–90 cm vuoteen 2100 mennessä. Tulvaporttia ei ole tarkoitettu vesiensuojelulliseksi toimenpiteeksi eikä kaivantovesien mereen johtaminen muuta tulvista aiheutuvia riskejä, sillä kaivantovesien päästörajat ovat laskettu siten, että ympäristölaatuunormit eivät ylity.

Keskimääräinen virtaus kuvaa hyvin tilannetta ja mikäli vedenkorkeus nousee ja virtaama lisääntyy hetkellisesti, myös laimeneminen ja sekoittuminen sekoittumisvyöhykkeellä on tehokkaampaa. Samentumisvaikutus esimerkiksi ruoppauksissa on hetkellistä ja näin ollen myös tulvista mahdollisesti aiheutuva samentuma on lyhytaikainen tilanne, eikä pysyvästi lisää kiintoainekuormitusta tai heikennä vesistön tilaa. Kaivantovesien ympäristölupa ei ota kantaa valituksenalaisissa vesiluvissa esitettyihin tietoihin.

Kaivantovesien kiintoaineen erotus tehdään kaikille lupa-alueen työmaakaivannoista mereen tai sade- tai jätevesiviemäriin johdettaville vesille. Näin ollen kaivantovedet eivät lisää ruoppauksesta aiheutuvaa samentumaa, mutta mikäli kaivantovesiä johdetaan alueelle, missä ruoppaukset ovat

käynnissä, voidaan purkuputki johtaa suojaverhon rajaamalle alueelle. Suojaverho on ruoppauksen vaikutuksia vähentävä toimenpide eikä kaivantovesiä varten asetettu, sillä kaivantovesien kiintoaine laskeutetaan jo ennen mereen johtamista. Hakija on arvioinut, että vaikka ruoppaus- ja täyttötöitä sekä kaivantovesien mereen johtamista on käynnissä samaan aikaan, niiden vaikutus samentumaan yhdessä ja erikseen on vähäinen.

Ympäristöluvassa ei ole haettu eikä myönnetty lupaa louhinnalle. Ympäristöluvassa on myös todettu, että mikäli työmailla tehdään louhintaa, tutkitaan kaivantovesistä kokonais- ja nitraattityppi. Kallioperän kivilaadulla ei ole tekemistä kaivantovesien mereen johtamisen kanssa.

Pintafilmi Oy teki vuonna 2016 Hakaniemen alueen arkeologisen vedenalaisinventoinnin liittyen Helsingin Kruunusillat hankkeeseen. Inventoinnin yhteenvedona todetaan, että alueella ei ole tunnettuja vedenalaisia muinaisjäännöksiä, mutta alueella olevaa Pitkäsillan puista edeltäjää esitetään suojeltavaksi kiinteänä muinaisjäännöksenä. Kyseinen rakenne ei sijaitse ympäristölupa-alueella vaan noin 200 metrin etäisyydellä siitä.

Vesiluonnon puolesta ry, Asunto Oy Hakaniemenkatu 3 a ja As. Oy Viherniemenkatu 1 ovat antaneet vastaselityksen.

Hallinto-oikeus on pyytänyt yhteisellä valituskirjelmällä asiakumppaneina olevia asunto-osakeyhtiöitä selvittämään, mihin seikkoihin ne katsovat valitusoikeutensa perustuvan asiassa. Asunto-osakeyhtiö Viherniemenkatu 1 ja asunto-osakeyhtiö Hakaniemenkatu 3 a ovat esittäneet selvityksensä valitusoikeudesta, että asunto-osakeyhtiöt on todettu asianosaisiksi vastaavien alueiden vesiluvissa johtuen toiminnan vesivaikutuksista asuntojen perustuksiin. Kyseessä ovat saman veden kemialliset ominaisuudet, jotka voivat myös vaikuttaa perustuksiin.

Vesiluonnon puolesta ry, Asunto Oy Hakaniemenkatu 3 a ja As. Oy Viherniemenkatu 1 ovat toimittaneet täydennyksen, jossa on vaadittu, että kaupungin viranomaiset ja lupaviranomainen määrätään korvaamaan sen laatimisesta aiheutuneet kulut 1 800 eurolla. Oikeudenkäyntikuluvaatimusta on perusteltu sillä, että valitus johtuu viranomaisten virheistä ja piittaamattomuudesta muun muassa ELY-viranomaisen lausunnon suhteen. Lisäksi on muun ohella tuotu esiin toiminnan vaikutukset kalastoon ja kalastukseen ja vaadittu kalataloustarkkailua, viitattu ELY-keskuksen lausunnossa aluehallintovirastolle virtauksista lausuttuun, esitetty vaihtoehtoisia arvioita virtaamista ja jätevesien sekoittumisesta vaikutusalueella sekä esitetty, että päästötarkkailusta puuttuu haitta-aineita ja parametrejä kuten alumiini, rauta, mangaani, fosfori ja fosfaatti, suola-aineet, sulfidirikki, orgaaninen aines, hapenkulutus ja ammoniumtyppi. Lisäksi tarkkailusta puuttuvat muun ohella metallien kokonaispitoisuus ja kiintoaineesta liukenevat metallit sekä niiden kuormitus. Päästöjä kontrolloidaan liian harvoilla mittauksilla eikä kontrollointia tosiasiallisesti ole johtuen päivittäisen pumppausmäärän suuruudesta ja laskeutuslaitteiston tilavuudesta sekä toisaalta analyysieihin tarvittavasta ajasta. Rajojen ylitys hyväksytään tarkkailuohjelmassa viisinkertaisena osalle aineista tai luvan

kertoelmaosassa 100 %:n ylityksenä. Rajojen ylitys johtaa toimenpiteisiin, kuten määrittelemättömään vedenkäsittelyn tehostamiseen tai pumppauksen vähentämiseen mahdollisesti 2–3 viikon kuluttua, mutta päästöjä ei tarvitse lopettaa. Lisäksi on esitetty, että toiminnan aloittaminen voi tehdä muutoksenhaun hyödyttömäksi. Asunto-osakeyhtiöiden osalta on vielä esitetty, että ne ovat asianosaisia johtuen maarakennus- ja louhintatöiden melu- ja värinävaikutuksista, vesien kemiallisista vaikutuksista perustuksiin sekä lähiympäristön pilaantumisesta sekä riskeistä lähiluontoarvoille. Täydennyksen ohessa on toimitettu selvitystä muun ohella alueen luontoarvoista.

Vesiluonnon puolesta ry, Asunto Oy Hakaniemenkatu 3 a ja As. Oy Viherniemenkatu 1 ovat toimittaneet hallinto-oikeudelle lisäselvitystä.

Hallinto-oikeuden ratkaisu

- 1) Hallinto-oikeus ei tutki valitusta asunto-osakeyhtiöiden As. Oy Viherniemenkatu 1 ja Asunto Oy Hakaniemenkatu 3 a osalta.
- 2) Hallinto-oikeus ei tutki valituksessa esitettyjä vaatimuksia, jotka kohdistuvat muuhun kuin valituksenalaisessa aluehallintoviraston päätöksessä tarkoitettuun ympäristölupa-asiaan. Hallinto-oikeus ei tutki myöskään hallintokantelun kaltaisia valituksessa esitettyjä moitteita.
- 3) Hallinto-oikeus muilta osin valituksen hyläten muuttaa lupamääräyksiä 1, 8 ja 9, jotka muutettuina kuuluvat seuraavasti (*muutokset kursivilla*):

1. Luvanhaltija saa johtaa hakemuksessa esitetyiltä alueilta kaivantovesiä mereen seuraavasti:

- purkupistettä kohden enintään 300 m³/d kaivantovesiä, joiden haitta-ainepitoisuudet ovat enintään määräyksen taulukon sarakkeen A mukaisia, tai vaihtoehtoisesti purkupistettä kohden enintään 600 m³/d kaivantovesiä, joiden haitta-ainepitoisuudet eivät ylitä taulukon sarakkeen B mukaisia pitoisuusraja-arvoja
- kaivantovesien vuosikuormitus purkupistettä kohden saa olla enintään taulukon sarakkeessa D esitetyn mukainen
- kaivantovesiä, joiden haitta-ainepitoisuudet alittavat taulukon mukaisen taustapitoisuuden (sarake C), mikäli taustapitoisuus on haitta-aineelle määritelty, ei huomioida taulukon sarakkeen D mukaisessa kuormituslaskennassa eikä päiväkohtaisen kaivantoveden määrän laskennassa.
- *kaivantovesiä saa johtaa mereen yhtäaikaaisesti enintään viideltä työmaalta.*

8. Toiminnan käyttö- ja päästötarkkailu on toteutettava päätöksen liitteenä olevan tarkkailusuunnitelman mukaisesti, tämän luvan mukaisesti tarkistettuna seuraavasti:

- Metalleista tulee määrittää sekä kokonaispitoisuus että liukoinen pitoisuus.
 - PIMA-alueilta johdettavista kaivantovesistä on analysoitava vähintään pH, kiintoaine, sähkönjohtavuus, metallit (As, Cd, Cr, Cu, Ni, Pb, Zn, Hg), PAH-yhdisteet ja öljyhiilivedyt C₁₀–C₄₀, sekä alueen maaperänäytteissä kynnysarvon ylittävänä pitoisuuksina ja vesinäytteissä määritysrajan ylittävänä pitoisuuksina havaitut haitta-aineet.
 - Työmaa-alueilta, joilta ei ole olemassa aiempia maaperätutkimuksia, johdettavista kaivantovesistä on analysoitava vähintään pH, kiintoaine, sähkönjohtavuus, metallit (As, Cd, Cr, Cu, Ni, Pb, Zn, Hg), PAH-yhdisteet ja öljyhiilivedyt C₁₀–C₄₀.
 - Pilaantumattomilta alueilta johdettavista kaivantovesistä on analysoitava vähintään pH, sähkönjohtavuus ja kiintoaine.
 - *Näytteet tulee ottaa työmaakohtaisesti ensimmäisenä pumppauspäivänä ja toisen kerran ensimmäisellä pumppausviikolla, jonka jälkeen näytteet voidaan ottaa kaksi kertaa viikossa pumppauksen ollessa käynnissä.*
- Valvontaviranomainen voi hakijan perustellusta esityksestä hyväksyä näytteenoton tehtäväksi harvemmin kuin *kaksi kertaa* viikossa ensimmäisen tarkkailukuukauden jälkeen, mutta ei kuitenkaan harvemmin kuin kerran kuukaudessa.

Tarkkailusuunnitelmaa voidaan tarkentaa tai muuttaa valvontaviranomaisen hyväksymällä tavalla edellyttäen, että muutokset eivät heikennä tulosten luotettavuutta, lupamääräysten valvottavuutta eivätkä tarkkailun kattavuutta.

Näytteenotot, mittaukset, analyysit ja kalibroinnit tulee tehdä standardimenetelmien (CEN, ISO tai SFS) tai muun, tarkkailusuunnitelmassa erikseen kuvatun ja hyväksytyt menetelmän mukaisesti. Näytteenotoista, mittauksista, analyyseista ja kalibroinneista tulee pitää yksityiskohtaista kirjanpitoa. Kirjanpitoon liitetään kunkin mittauksen tulokset ja muut mittausta tai toimenpidettä koskevat olennaiset tiedot. Mittausraporteissa on esitettävä käytetyt mittausten menetelmät, laadunvarmistus, mittausepävarmuudet sekä arvio tulosten edustavuudesta.

9. Toiminnanharjoittajan on toimitettava tämän päätöksen mukainen työmaakohtainen käyttö-, päästö- ja vaikutustarkkailusuunnitelma Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle ja Helsingin kaupungin ympäristönsuojeluviranomaiselle viimeistään kahta viikkoa ennen kunkin työmaakohtaisen vesienkäsittelyn aloittamista. *Tarkkailusuunnitelman tulee sisältää yksityiskohtainen selvitys kaivantovesien esikäsittelytavasta ottaen huomioon kaivantoveden määrä sekä haitta-aine- ja kiintoainepitoisuus.* Tarkkailusuunnitelma on pidettävä ajan tasalla.

4) Hallinto-oikeus hylkää valittajien vaatimuksen velvoittaa Helsingin kaupungin viranomaiset ja aluehallintovirasto korvaamaan valittajien oikeudenkäyntikulut.

Perustelut

1. Asunto-osakeyhtiöiden valituksen tutkimatta jättäminen

Oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 81 §:n 2 momentin mukaan tuomioistuin jättää valituksen tutkimatta muun muassa silloin, jos valittajalla ei ole valitusoikeutta. Asiassa saadun selvityksen mukaan hakemuksen tarkoittaman toiminnan vaikutukset kohdistuvat kaivantovesiä vastaanottavaan merialueeseen ja sen vedenlaatuun. Merialueen vedenlaadun mahdollisella muutoksella ei ole vaikutuksia asunto-osakeyhtiöiden rakennusten perustuksiin. Hallinto-oikeus toteaa, että valituksenalaisen päätöksen tarkoittaman toiminnan ympäristövaikutukset eivät aiheuta vahinkoa tai haittaa asunto-osakeyhtiöiden hallitsemille kiinteistöille tai niiden käytölle, eikä päätös muutenkaan vaikuta kyseisten valittajien oikeuteen, etuun tai velvollisuuteen siten kuin oikeudenkäynnistä hallintolaisissa annetun lain 7 §:n 1 momentissa on säädetty valitusoikeuden edellytyksistä. Näin ollen valitus on jätettävä tutkimatta asunto-osakeyhtiöiden osalta.

2. Vaatimusten tutkimatta jättäminen

Tuomioistuinlain 4 luvun 1 §:n mukaan hallinto-oikeus käsittelee ja ratkaisee ne hallinto-oikeudelliset valitukset, hallintoriita-asiat ja muut asiat, jotka säädetään kuuluviksi sen toimivaltaan oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019) tai muussa laissa.

Oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 6 §:n 1 momentin mukaan valittamalla saa hakea muutosta päätökseen, jolla viranomainen on ratkaissut hallintoasian tai jättänyt sen tutkimatta.

Oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 81 §:n 2 momentin mukaan tuomioistuin jättää valituksen tutkimatta, jos valituksen tutkiminen ei kuulu sen toimivaltaan tai jos tutkimatta jättämiseen on muu vastaava syy.

Valituksessa on esitetty vaatimuksia, jotka kohdistuvat Hakaniemen alueen muuhun kuin hakemuksessa tarkoitettuun toimintaan kuten ruoppaukseen ja louhintaan. Hallinto-oikeus toteaa, että hakemuksella ei ole haettu lupaa merialueen ruoppaamiselle eikä louhintaa tai räjäyttämistä sisältävälle toiminnalle. Valituksenalaisella päätöksellä ei myöskään ole ratkaistu tai jätetty tutkimatta mainittuja hakemuksen ulkopuolisia toimintoja koskevia lupa-asioita. Valitus voi kohdistua vain päätökseen, jolla viranomainen on ratkaissut hallintoasian tai jättänyt sen tutkimatta ja hallinto-oikeus ratkaisee asian valituksen perusteella. Näin ollen valitus on jätettävä tutkimatta siltä osin kuin siinä on esitetty muuhun kuin hakemuksessa ja valituksenalaisessa aluehallintoviraston päätöksessä tarkoitettuun kaivantovesien johtamiseen liittyviä vaatimuksia. Myöskään viranomaisen toimintaan tai hakemusmenettelyyn kohdistuvia hallintokantelua vastaavia moitteita ei voida käsitellä hallinto-oikeudessa ympäristölupa-asian yhteydessä.

3. Pääasia

Asiassa saatu selvitys

Yleistä

Helsingin kaupunki on hakenut ympäristölupaa Hakaniemenrannan maarakennustöissä sekä pilaantuneiden maiden kunnostuksessa muodostuvien kaivantovesien johtamiseksi mereen. Hakaniemenrannan alueen maaperässä ja pohjavedessä on todettu kohonneita haitta-ainepitoisuuksia, joten myös kaivantovesissä voi esiintyä haitta-aineita.

Hakaniemenrannan alueen laajat maarakennustyöt toteutetaan useina erillisinä työmaina. Lupahakemuksessa on esitetty työmaiden vesien hallinta kokonaisuutena ja yhdenmukaistettu alueen kaivantovesien hallinta. Rakentaminen toteutetaan vaiheittain, joista jokaisessa on oma rakennuttaja ja urakoitsija. Työmaa voi käsittää esimerkiksi katujen, puiston, tonttien tai kunnallistekniikan rakentamista. Työmaiden kesto voi vaihdella suuresti. Rakennustyöt on aloitettu vuonna 2021 ja arvioitu valmistumisaika on aikaisintaan vuonna 2027.

Suunnittelualue sijaitsee Helsingissä Kruunuhaan, Kallion ja Sörnäisten kaupunginosien alueilla Siltavuorensalmen molemmin puolin. Suunnittelualueen koko on noin 25,1 ha, joista maa-alueita on noin 12,7 ha ja vesialueita noin 12,4 ha.

Suunnittelualue ei sijaitse pohjavesialueella. Lähin luokiteltu pohjavesialue sijaitsee noin viiden kilometrin päässä Santahaminassa.

Hakaniemenrannan alueen kaivantovedet

Hakemuksen mukaan pilaantuneiden maa-ainesten kaivantoihin kertyvät vedet ovat suunnittelualueella pääasiassa pohjavettä, täytön sisäistä vettä sekä sade- ja hulevesiä. Kaivantoihin kertyvien sade- ja hulevesien määrä riippuu vuodenajasta ja ympäristöolosuhteista, etenkin sademääristä.

Kaivutyöt ulottuvat myös pohjavesipinnan alapuolelle, sillä pohjaveden pinta on suhteellisen lähellä maanpintaa, noin 2–3 metrin syvyydessä. Kaivantoon kertyvän pohjaveden määrä riippuu kaivussyvyydestä, työmaan kestosta, meriveden pinnan tasosta ja kaivannon etäisyydestä mereen.

Hakemuksen mukaan pilaantuneen maan kaivantovesien haitta-ainepitoisuudet riippuvat useasta tekijästä, kuten haitta-aineen ominaisuuksista, esimerkiksi vesiliukoisuudesta, pH:sta sekä ympäristöolosuhteista. Useat haitta-aineet, kuten monet metallit ja PAH-yhdisteet, ovat tiukasti kiinni maapartikkeleissa, jolloin niiden liukoisuus veteen on hyvin vähäistä ja liikkumista tapahtuu lähinnä partikkelien ja kiintoaineksen mukana. Sen sijaan esimerkiksi haihtuvat orgaaniset yhdisteet (VOC), keveimmät öljyhiilivetyjakeet ja syanidi (tietyissä olosuhteissa) liukenevat helposti veteen.

Suunnittelualueella on tehty useita maaperän pilaantuneisuustutkimuksia. Alueen maaperässä on todettu kohonneita pitoisuuksia orgaanisia ja epäorgaanisia haitta-aineita. Pilaantuneisuutta on todettu nykyisestä maanpinnasta 6 metrin syvyyteen asti. Tutkimuksissa on todettu valtioneuvoston asetuksen 214/2007 mukaisia ylemmän ohjearvon ylittäviä pitoisuuksia metalleja (Sb, Hg, Cu, Pb ja Zn), PAH-yhdisteitä ja öljyhiilivetyjä (C₁₀-C₄₀) lähes koko alueella. Näkinsillan alueella ja Sörnäisten rantatiellä on todettu myös ylemmän ohjearvon ylittäviä pitoisuuksia kloorattuja alifaattisia hiilivetyjä. PCB-yhdisteitä on myös todettu suunnittelualueella yhdessä näytteessä alemman ohjearvon ylittävä pitoisuus. Lisäksi suunnittelualueella on todettu yksittäisinä kynnsarvon ylittävinä pitoisuuksina syanidia, dioksiineja, furaaneja ja PCB-yhdisteitä.

Hakaniemenrannan pohjaveden laatua on tutkittu vuonna 2016, minkä lisäksi alueella on aloitettu pohjaveden laadun seuranta vuonna 2020. Pohjavedessä on todettu kohonneita pitoisuuksia metalleja (Hg, Cd, Pb, Ni), PAH-yhdisteitä, öljyhiilivetyjä sekä 1,2-cis-dikloorieteeniä ja vinyylidikloridia. Pohjavedessä ei ole todettu syanidia tai PCB-yhdisteitä. Pohjaveden pH on ollut mittauskerroilla lähellä neutraalia (6,8–8,4). Lähellä merenrantaa pohjavedessä näkyy meriveden vaikutus, muun muassa kohonneina sähkönjohtavuuden ja sulfaatin pitoisuuksina.

Hakaniemenrannan ja sen ympäristön merialue

Hakaniemenrannan merialue on matala ja sen maksimisyvyys on noin 5 metriä. Hakaniemenrannan alueelle virtaa vettä Vantaanjoelta Sompasaari-Mustikkamaan salmen kautta sekä Kruunuvuorenselän merivettä Katajanokka-Korkeasaaren salmen kautta. Lisäksi Töölönlahdesta virtaa vettä Eläintarhanlahden kautta Siltavuorensalmeen. Suunnittelualueen purkuvesistöä ja sen lähialueita käytetään virkistys-, retkeily- ja ulkoilualueena.

Hakemuksessa on esitetty tietoja Helsingin merialueen kalastosta, joka on viimeisen 50 vuoden ajan ollut jatkuvassa muutoksessa muun muassa ranta- ja vesistöarakentamisen sekä jätevesikuormituksen vuoksi. Nykyään Helsingin merialueen kalalajisto on yleisesti ottaen monipuolinen käsittäen lähes kaikki murtovesialueella tavallisesti esiintyvät kalalajit. Hakaniemenrannan kalastosta tehtyjä tutkimuksia ei ole ollut hakijan tiedossa. Alue ei tiettävästi ole merkittävä kalojen syönnös- tai lisääntymisalue. Kruunuvuorenselällä ei sijaitse eikä ole sijainnut Helsingin ja Espoon edustan merialueen kalataloudellisessa yhteistarkkailuun kuuluvia verkkokoekalastuspaikkoja. Lähimmät koeverkkokalastuspaikat sijaitsevat noin 4 kilometrin etäisyydellä Vanhankaupunginlahdella. Helsingin ja Espoon edustan merialueen kalastusta seurataan kalataloudellisessa yhteistarkkailussa kuuden vuoden välein ja viimeisin tarkkailu on vuosilta 2012–2017, jonka mukaan lähimmät kaupallisten kalastajien ilmoittamat pyydyspaikat sijaitsivat Kruunuvuorenselällä, noin 1,5 kilometrin etäisyydellä Hakaniemenrannasta itään. Saaliista suurimmat osuudet muodostivat kuha (20 %), ahven (19 %) ja lahna (17 %). Kokonaissaalis oli pienentynyt selkeästi aiempiin vuosiin verrattuna.

Hakaniemenrannan meriveden laatua seurataan alueen yhteistarkkailussa, jonka tavoitteena on ollut tarkkailla Hakaniemenrannan tulevien vesirakennustöiden, kuten ruoppauksen, täyttöjen ja Hakaniemensillan uuden linjauksen vesistövaikutuksia.

Kalasadaman, Hakaniemen, Kruunuvuorenrannan ja Kruunusiltojen vesistö tarkkailuohjelmat on nykyisin yhtenäistetty yhteiseen Kruunuvuorenselän rantarakentamisen yhteistarkkailuohjelmaan, joka on hyväksytty 8.6.2023 ja päivitetty 10.11.2023. Tarkkailuohjelmassa on otettu huomioon Hakaniemen osalta muun ohella kaivantovesien johtaminen erilaisten rakennustöiden aikana, veden johtaminen mereen pilaantuneen sedimentin kuivatusaltaista, sedimentin ruoppaus sekä merialueen täyttötöyt.

Tarkkailuohjelman mukaan vesistöön mahdollisesti vaikuttavien töiden vaikutuksia veden laatuun tarkkaillaan Kruunuvuorenselän vesimuodostumasta säännöllisesti 19 näytepisteeltä, jotka kattavat sekä Kalasadaman, Kruunuvuorenrannan että Hakaniemen merialueet riippumatta siitä, onko merialueilla käynnissä vesistöön vaikuttavia töitä siihen asti, kunnes alueiden rakentaminen on valmista. Muita tarkkailupisteitä käytetään silloin, kun niiden lähialueilla tehdään vesistöön vaikuttavia rakennustöitä. Näytteet otetaan vesirakentamiskohteittain ennen töiden aloitusta, töiden aikana 1–2 kuukauden välein, töiden jälkeen noin kuukauden kuluttua töiden päätyttyä sekä vuositarkkailuna toukokuussa ja lokakuussa. Kaivantovesien pumppauksen aikana ja johdettaessa sedimentin kuivatusaltaista kuivatusvesiä mereen merivesinäytteitä otetaan kahdesta purkupaikkaa lähimmästä tarkkailupisteestä kuukauden välein. Näytteenotto aloitetaan noin kuukautta ennen vesien johtamisen aloittamista ja viimeinen näytteenotto suoritetaan noin kuukauden kuluttua työn päättymisestä. Mikäli johdettavassa vedessä on ympäristö- tai vesilupapäätöksen määrittämiä raja-arvoja korkeampia pitoisuuksia tai jos vesistönäytteissä esiintyy kohonneita haitta-ainepitoisuuksia, näytteitä otetaan tiheemmin 1–2 viikon välein. Rakennustyömaiden kaivantovesien mereen johtamisen vesistövaikutukset raportoidaan Uudenmaan ELY-keskukselle ja Helsingin kaupungin ympäristökeskukselle neljännesvuosittain yhdessä kaivantovesien vedenlaadun ja -määrän raportoinnin yhteydessä. Kaivantovesien vuosiraportointi toteutetaan tarkkailuohjelmasta erillisenä.

Hakaniemenrannan merialue kuuluu Kruunuvuorenselän vesimuodostumaan, Kymijoen-Suomenlahden vesienhoitoalueeseen ja on osa Suomenlahden sisäsaaristoa. Vesienhoidon kolmannella suunnittelukaudella vesimuodostuman ekologinen tila on tyydyttävä ja kemiallinen tila on hyvää huonompi.

Kaivantovesien esikäsittely ja johtaminen

Ensisijaisesti kaivantovedet johdetaan joko suoraan mereen tai vaihtoehtoisesti sadevesiviemärin kautta mereen. Purkupisteet sijaitsevat Siltavuorensalmen molemmin puolin. Suunnittelualueen nykyisiä sadevesiviemäreiden purkupisteitä on 13. Sadevesiviemäreiden paikat voivat rakentamisen aikana muuttua ja viemäreitä voidaan purkaa rakentamisen edetessä. Hakemuksen

täydennyksessä on esitetty vesien johtamisen kestosta, että kaivantovesien mereen johtamista tehdään Hakaniemenrannan alueen rakentamisen ajan.

Kiintoaineen poisto vesistä järjestettäisiin yksinkertaisen tasausaltaan avulla, jossa kiintoaine laskeutetaan altaan pohjalle. Kiintoaine voidaan poistaa myös pumppaamalla vettä hiekkasuodattimen tai hiekanerottimen läpi, jos työmaalla ei ole riittävästi tilaa laskeutusaltaalle. Lisäksi hakemuksen täydennyksessä on esitetty, että silttiverhon sijoittelulla lähelle purkupaikkaa voidaan hallita kiintoaineen leviämistä.

Hakemuksen mukaan sadevesiviemäriin tai suoraan mereen johdettavia vesiä voidaan tarvittaessa esikäsitellä siten, että haitta-aineiden pitoisuudet saadaan tasolle, jolla mereen johtaminen ei aiheuta haittaa tai vaaraa purkuvesistölle. Kaivantovesien esikäsitteilyn tarve ja mahdollinen menetelmä tarkastellaan työmaakohtaisesti etukäteen. Valittava menetelmä riippuu kaivantovesissä esiintyvistä haitta-aineista ja niiden pitoisuuksista sekä käsiteltävän veden määrästä.

Hakemuksessa on esitetty, että vesiä johdetaan purkualueilta mereen työmaakohtaisesti tarpeen mukaan. Kaikista kohteista tehdään työmaakohtaiset suunnitelmat vesien esikäsitteilyä sekä mereen johtamisesta, jotka on ennen työmaan käynnistymistä toimitettava Uudenmaan ELY-keskukselle ja Helsingin kaupungin ympäristönsuojeluviranomaiselle. Valituksenalaisella päätöksellä hyväksytyyn työmaakohtaisen kaivantovesien käsittely- ja tarkkailusuunnitelman mukaan analyysitulokset toimitetaan tiedoksi Helsingin kaupungin ympäristöpalveluille ja valvovalle viranomaisille heti niiden valmistuttua ja suunnitelma kokonaisuutena on toimitettava lupamääräyksen 9 mukaan Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle ja Helsingin kaupungin ympäristönsuojeluviranomaiselle viimeistään kahta viikkoa ennen kunkin työmaakohtaisen vesienkäsitteilyn aloittamista.

Hakemuksessa on esitetty, että mikäli kaivantovesiä ei voida haitta-ainepitoisuuksien perusteella johtaa mereen, johdetaan ne Helsingin seudun ympäristöpalvelujen (HSY) jätevedenpuhdistamolle tai poikkeustilanteessa toimitetaan asianmukaiseen käsittelyyn muualle.

Toiminnan vaikutukset

Hakemuksessa on arvioitu kaivantovesien sekoittumista meriveteen. Pitoisuuksien pieneneminen purkuvesistössä vaihtelee hakemuksen mukaan riippuen muun muassa käytettävästä purkupisteestä ja -tavasta sekä sääolosuhteista kuten tuulesta, aallokosta ja jäädästä. Kaivantovesien pumppaamisella ei ole arvioitu olevan vaikutusta suunnittelualueen länsipuolella sijaitsevaan Töölönlahteen.

Kaivantovedet saattavat tilapäisesti samentaa merivettä purkupisteessä vesien johtamisen aikana, sillä vesien mukana mereen päätyy jonkin verran kiintoainesta. Mikäli kiintoaineen mukana kulkeutuu haitta-aineita kuten

metalleja, ne laskeutuvat kiintoaineen mukana meren pohjalle ja sedimentoituvat, jolloin haitta-aineet eivät jää liukoiseen muotoon vesifaasiin.

Lupaa on haettu mereen johdettavalle kaivantovesimäärälle 100 000 m³/a purkupistettä kohti. Jaettuna tasaisesti vuoden jokaiselle päivälle tämä vastaisi noin 300 m³/d purkupisteittäin. Vesimäärä perustuu asiantuntija-arvioon ja johdettava kaivantovesimäärä tulee todennäköisesti olemaan alle haetun vesimäärän. Arvio vuotovesien määrästä kaivantoa kohti on 60–240 m³/d, ottamatta huomioon meriveden pinnankorkeuden vaihtelua tai sateiden vaikutusta.

Pääosa alueen työmaista ei ole käynnissä samanaikaisesti eikä vesiä johdeta päivittäin kaikista purkupisteistä. Samanaikaisesti käynnissä arvioidaan olevan enimmillään 4–5 työmaata. Vuodenaika sekä ympäristöolosuhteet ja sademäärät vaikuttavat vesimääriin ja vesien sekoittumiseen. Näin ollen suunnittelualueen kaivantovesien purkuvesistöön aiheuttama vuosikuormitus arvioidaan hakemuksessa kokonaisuudessaan vähäiseksi. Kaivantovesien mukana mereen johdettavilla haitta-aineilla ei arvioida olevan pysyviä haitallisia vaikutuksia meriveden laatuun suunnitelmassa esitetyillä raja-arvoilla. Mereen johdettavissa vesissä pitoisuudet ovat sellaisia, että sekoittumisalueella pitoisuudet eivät nouse haitalliselle tasolle, vaan ne ovat ympäristölaatu normit, muut ohje arvot tai vesieliöiden NOEC-arvot alittavia. Haitta-aineiden pitoisuuksia alennetaan tarvittaessa vesien esikäsitteilyllä ennen mereen johtamista. Esimerkiksi kiintoaineen poisto ennen veden johtamista mereen vähentää vesieliöille haitallisten metallien, kuten kuparin, sinkin ja lyijyn, pitoisuuksia. Hakemuksen mukaan kaivantovesien mahdollisesti aiheuttama meriveden tilapäinen samentuminen ei tule merkittävästi haittamaan alueen kalakantoja tai vesieliöitä. Pitoisuusrajoissa pysyvien kaivantovesien sisältämien haitta-aineiden ei hakemuksessa arvioida aiheuttavan vaikutuksia alueen kaloihin tai muihin vesieliöihin.

Hakemuksen mukaan kaivantovesien käsittelystä tai mereen johtamisesta ei aiheudu päästöjä maaperään tai pohjaveteen eikä haju- tai pölypäästöjä ilmaan. Vesien johtamisesta tai esikäsitteilyllä ei aiheudu ympäristölle meluhaittaa tai tärinää eikä siten myöskään vaikutuksia muinaismuistoille tai lepakoille.

Oikeudellinen arvio ja johtopäätökset

Kysymyksenasettelu

Asiassa on valituksessa esitettyjen vaatimusten mukaan ratkaistavana, onko aluehallintovirasto voinut myöntää luvan Hakaniemenrannan alueen kaivantovesien mereen johtamiselle ottaen erityisesti huomioon alueen eri hankkeiden yhteisvaikutus vastaanottavassa vesistössä ja onko mereen johdettavien kaivantovesien haitta-aineiden raja-arvoista sekä vesien käsittelytavoista ja toiminnan päästöjen tarkkailusta määrätty lupapäätöksessä riittävällä tavalla.

Hallinto-oikeus toteaa, että asian oikeudellisessa arvioinnissa ei voida antaa merkitystä valituksessa esitetyille seikoille, jotka liittyvät muissa lupa-asioissa

saatujen selvitysten riittävyteen tai menettelyyn muissa lupa-asioissa, tai muiden luparatkaisujen lainmukaisuuteen. Perustelut on kuitenkin huomioitu valitusta tukevana seikkoina siltä osin kuin asiassa on ollut tarpeen arvioida alueen toimintojen yhteisvaikutuksia hakemuksen tarkoittamassa ympäristönsuojelulain mukaisessa lupa-asiaassa.

Yhteiskäsittely ja toimintojen yhteisvaikutusten arviointi

Valituksessa esitettyjen perustelujen mukaan asiassa ei ole tarkasteltu kaivantovesien haitta-aineiden vaikutusta vastaanottavassa vesistössä yhdessä muista alueen hankkeista kuten ruoppauksesta aiheutuvien päästöjen kanssa eikä lupaharkinnassa siten olisi huomioitu hakemuksen tarkoittaman toiminnan päästöjä yhdessä samalla alueella olevien muiden toimintojen kanssa.

Ympäristönsuojelulain 49 §:n 1 momentin mukaan ympäristöluvan myöntäminen edellyttää, ettei toiminnasta, asetettavat lupamääräykset ja toiminnan sijoituspaikka huomioon ottaen, aiheudu yksinään tai yhdessä muiden toimintojen kanssa 1) terveyshaittaa; 2) merkittävää muuta 5 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettua seurausta tai sen vaaraa; 3) 16–18 §:ssä kiellettyä seurausta; 4) erityisten luonnonolosuhteiden huonontumista taikka vedenhankinnan tai yleiseltä kannalta tärkeän muun käyttömahdollisuuden vaarantumista toiminnan vaikutusalueella; 5) eräistä naapurussuhteista annetun lain 17 §:n 1 momentissa tarkoitettua kohtuutonta rasitusta; - - -

Hakemuksessa on esitetty Hakaniemenrannan merialueen vesistötarkkailusta saatuja tietoja kuten vesistön tilaluokitukseen vaikuttavia haitta-aineita ja fysikaaliskemiallisia tekijöitä, sekä arvio purkuvesistön sedimenttien laadusta. Asiakirjoista ilmenevästi aluehallintovirasto on 31.8.2022 päivättyllä kirjeellä pyytänyt hakijaa täydentämään hakemusta selvityksellä toimintojen yhteisvaikutuksista, erityisesti työmaiden kaivantovesien johtamisen vaikutuksesta kiintoaineen ja haitallisten aineiden kulkeutumiseen ja meriveden laatuun. Hakija on toimittanut aluehallintovirastolle 30.9.2022 päivätyn selvityksen, jossa on muun ohella arvioitu hankkeen yhteisvaikutuksia veden laatuun Hakaniemenrannan edustan ruoppausta ja rantamuurien rakentamista koskevan aluehallintoviraston 10.8.2021 antamalla päätöksellä myönnetyn vesitalousluvan vaikutusten kanssa. Hankkeiden vaikutuksia on tarkasteltu samentumisvaikutuksen kannalta. Lisäksi on kiinnitetty huomiota aikataulutuksen ja vesitalousluvassa mainittujen kiintoaineen leviämistä ehkäisevien toimien merkitykseen.

Hallinto-oikeus toteaa, että edellä mainitussa vesitalousluvassa ja valituksessa mainitussa toisessa vesitalousluvassa merkittäviä määriä haitta-aineita sisältävät sedimentit on määrätty läjitettäväksi maalle. Asiassa saadun selvityksen mukaan suurin osa haitta-aineista on sitoutunut kiintoaineeseen ranta-alueiden ja merenpohjan sedimenteissä. Liukoisten haitta-aineiden voidaan arvioida pääosin jo huuhtoutuneen kiintoaineista. Valituksessa viitattujen ruoppaushankkeiden aikaansaama haitta-ainepitoisuuksien kohoaminen on ennalta arvioiden väliaikaista.

Hallinto-oikeus toteaa, että ottaen huomioon kaivantovesien mereen johtamisesta ennalta arvioitavissa olevat vaikutukset on käsillä olevassa lupiasiassa lupaharkinnan kannalta riittävällä tavalla arvioitu alueella toteutettavien hankkeiden yhdessä merialuetta samentava vaikutus ja haitta-aineiden vaikutus veden laatuun. Valituksenalaisessa luvassa on ympäristönsuojelulain 52 §:ssä säädetyllä tavalla annettu riittävät lupamääräykset kiintoaineksen pilaavan vaikutuksen ehkäisemiseksi ottaen huomioon myös alueen muut toiminnot. Hakemuksessa tai lupaharkinnassa ei siten ole ollut tarpeen enemmälti arvioida alueen hankkeiden yhteisvaikutuksia.

Asiakirjoista ilmenevästi valituksenalaisessa päätöksessä tarkoitettua hanketta koskeva lupahakemus on tullut vireille Etelä-Suomen aluehallintovirastossa 30.6.2022. Valittajien viittaamat rantarakentamista, merialueen ruoppaamista sekä alueelle myönnettyjä vesilupia koskevat hakemukset on ratkaistu ennen valituksenalaisen ympäristölupapäätöksen tarkoittaman hakemuksen vireilletuloa, eivätkä ne siten ole olleet yhtäaikaisesti vireillä lupaviranomaisessa.

Hankkeiden yhteisvaikutusten arvioimisesta hallinto-oikeus toteaa vielä selvyuden vuoksi, että kyseessä olevassa hakemuksessa ei ole haettu ympäristölupaa louhinnalle tai räjäytyksille, eikä valituksenalaisella päätöksellä ei ole myönnetty lupaa mainitulle toiminnalle. Louhinnan ja räjäytysten ympäristövaikutuksia ei siten arvioida käsillä olevassa asiassa.

Siltä osin kuin yhdistys on esittänyt, että kyseisellä ympäristölupaa koskevalla päätöksellä olisi myönnetty lupa hankkeelle, jota koskeva lupa sisältyisi jo muihin lupapäätöksiin, hallinto-oikeus toteaa, että hakemuksen tarkoittamalle kaivantovesien mereen johtamiselle Hakaniemen alueella ei ole aikaisempaa, voimassa olevaa lupapäätöstä.

Haitta-aineiden raja-arvot

Valituksessa on esitetty, ettei kaivantovesien raja-arvoa ole määritetty oikein koska raja-arvojen määrittelemisessä on käytetty väärää laskelmaa sekoittumiseen tarvittavasta tilavuudesta vastaanottavassa vesistössä, muun muassa salmen virtauksen väärän arvioimisen takia. Tästä johtuen laimeneminen tapahtuu suuremmassa tilavuudessa kuin mitä on arvioitu.

Ympäristönsuojelulain 52 §:n 1 momentin mukaan ympäristöluvassa on annettava tarpeelliset määräykset päästöistä, päästöraja-arvoista, päästöjen ehkäisemisestä ja rajoittamisesta sekä päästöpaikan sijainnista, maaperän ja pohjavesien pilaantumisen ehkäisemisestä; jätteistä sekä niiden määrän ja haitallisuuden vähentämisestä, toimista häiriö- ja muissa poikkeuksellisissa tilanteissa, toiminnan lopettamisen jälkeisestä alueen kunnostamisesta ja päästöjen ehkäisemisestä sekä muista toiminnan lopettamisen jälkeisistä toimista ja muista toimista, joilla ehkäistään tai vähennetään ympäristön pilaantumista tai sen vaaraa.

Vesiympäristölle vaarallisista ja haitallisista aineista annetun valtioneuvoston asetuksen 5 §:n 1 momentin mukaan päästöraja-arvo määrätään ympäristöluvassa ja sen tulee perustua parhaaseen käyttökelpoiseen tekniikkaan.

Vesiympäristölle vaarallisista ja haitallisista aineista annetun valtioneuvoston asetuksen 5 §:n 1 momentin mukaan asetuksen liitteen 1 B kohdassa tarkoitettujen aineiden päästö kohdassa, jossa päästö johdetaan pintaveteen, ei saa ylittää mainituissa kohdassa esitettyä päästöraja-arvoa. Saman asetuksen 6 §:n 1 momentin mukaan asetuksen liitteen 1 kohdissa C2 ja D lueteltujen aineiden pitoisuudet vedessä tai eliöstössä eivät saa ylittää mainituissa kohdissa säädettyä ympäristölaatumnormia. Jos aineelle on annettu eliöstöä koskeva ympäristölaatumnormi, on käytettävä tätä normia.

Hakemuksessa on esitetty mereen johdettavien kaivantovesien haitta-aineiden pitoisuuksien laimenemisesta ja haitta-aineiden raja-arvojen asettamisesta arviot. Lähtökohtana on pidetty mereen johdettavan veden määrää 300 m³ vuorokaudessa, huomioiden mahdollisen vaihtelun, jossa mereen johdettavan veden päivittäinen määrä voi olla myös 600 m³. Pumpattavan vesimäärän perusteella on laskettu kaivantovesien haitta-ainepitoisuudet siten, että sekoittumisalueelle muodostuvat pitoisuudet eivät aiheuta vaaraa vesieliöille. Sekoittuminen on laskettu purkupaikkakohtaisesti siten, että esimerkiksi tilavuudeltaan 5 000 m³ sekoittumisalue on purkupuutken päästä mitattuna säteeltään noin 25 metriä pitkä ja noin 5 metriä syvä sektori. Sekoittumisalueeseen muodostuvat pitoisuudet laimenevat edelleen, kun haitta-aineet sekoittuvat suurempaan vesitilavuuteen. Pitoisuusrajat on laskettu kolmelle eri kaivantovesimääräskenaariolle. Hakemuksessa on esitetty purkupistekohtainen kuormitus sekä kokonaiskuormitus Siltavuorensalmeen. Kaivantovesien haitta-aineille on arvioitu laskennallisesti maksimipitoisuudet. Maksimipitoisuudet on määritetty niin, että pitoisuudet sekoittumisalueella eivät nouse tasolle, jolla voisi olla vaikutuksia vesieliöihin, huomioiden että toiminnassa olisi enintään 5 työmaata samanaikaisesti, jonka hallinto-oikeus on lupamääräykseen 1 lisännyt kokonaispäästön rajoittamiseksi.

Hakemuksen täydennyksen mukaan kaivantovedet johdetaan sekoittumisalueelle, jonka tilavuus on 5 000 m³ eli 1 % Siltavuorensalmen kokonaistilavuudesta ja mikäli kaivantovesiä pumpataan viidellä työmaalla samanaikaisesti, kaivantovesien osuus on 5 % kokonaistilavuudesta. Siltavuorensalmen vedenvaihtuvuuden laskenta perustuu keskimääräisiin luontaisiin valuma-aluevirtaamiin sekä Töölönlahdelle avovesiaikaan johdettavaan vesimassaan (noin 43 200 m³/vrk), mikä ohjaa virtauksen merelle päin Siltavuorensalmen kautta. Luonnollisen kokonaistulovirtaaman on arvioitu olevan 51 000 m³ vuodessa eli 140 m³/vrk ilman juokсутusta. Siltavuorensalmen tilavuus on noin 500 000 m³ ja Töölönlahdelta tuleva virtaama mukaan lukien luontainen valuma-alueelta tuleva virtaama on 43 340 m³/vrk, jolloin Siltavuorensalmen vedenvaihtuvuus on 500 000 m³/43 340 m³/vrk = 11,5 vrk. Tämä on hakemuksen täydennyksen mukaan linjassa siihen, että Töölönlahden tilavuus on noin 80 % Siltavuorensalmen tilavuudesta ja vedenvaihtuvuus 12 vrk.

Päästörajoihin on päädytty arvioimalla laskennallisesti pitoisuuksia, joita vastaanottavan purkuvesistön sekoittumisalueeseen voitaisiin turvallisesti johtaa ympäristölaatonormit tai muut vaihtoehtoiset suositus-, ohje- ja viitearvot huomioiden. Päästörajat on saatu laskennallisesti eri tilavuuksille edellä mainituin perustein. Varovaisuusperiaatteen vuoksi, mikäli päästörajat perustuvat hetkelliseen ympäristölaatonormin enimmäispitoisuuteen MAC-EQS tai MAC-marine, on laskennassa käytetty 0,1 kerrointa ja mikäli laskenta perustuu LC50-arvoon, on käytetty kerrointa 0,001. Veden vaihtuvuus ja virtaussuunta huomioiden sekoittumisalueella vedet laimenevat vielä lisää, eikä kaivantovesien näin ollen arvioida aiheuttavan eliöille riskiä. Meriveden taustapitoisuudet pohjautuvat Hakaniemenrannan merivesitarkkailun mediaanipitoisuuksiin.

Asiassa saadun selvityksen mukaan kaivantovesien määrä on pieni suhteessa Töölönlahdelta tulevaan virtaamaan, johon veden vaihtuvuus Siltavuorensalmessa pääasiallisesti perustuu meriveden vaikutuksen ohella. Hallinto-oikeus toteaa, että pitoisuusraja-arvot on määritelty asianmukaisesti ottaen huomioon vastaanottavan merialueen veden laatu, mereen johdettavan kaivantoveden sekoittuminen paikallisesti Siltavuorensalmessa myös meriveden korkeuden vaihtelun ja aallokon vaikutuksesta sekä huomioiden suunnittelualueella yhtäaikaisesti olevat hankkeet sekä niistä mereen johdettavien vesien ennalta arvioitu määrä. Hakemuksessa esitetyllä ja päätöksessä hyväksytyllä tavalla laskettuna haitta-aineen pitoisuus sekoittuu ja laimenee laskennallisessa päästöpaikkakohtaisessa tilavuudessa siten, että pitoisuus ei ylitä tuossa tilavuudessaakaan asetuksen mukaisia enimmäispitoisuuksia. Päästöraja-arvojen noudattaminen yhdessä päiväkohtaisen vesimäärän rajaamisen kanssa ovat riittäviä varmistamaan, ettei päästöstä aiheudu merkittävää ympäristön pilaantumisen vaaraa, kun lisäksi otetaan huomioon, että kaivantovesiä on mahdollista johtaa myös viemäriverkkoon. Pitoisuusraja-arvojen lähtökohtana ovat päästöraja-arvot ja ympäristölaatonormit siten kuin niistä on säädetty vesiympäristölle vaarallisista ja haitallisista aineista annetussa valtioneuvoston asetuksessa.

Hallinto-oikeus toteaa vielä selvytyden vuoksi, että valituksenalaisella päätöksellä ei ole määrätty vesiympäristölle vaarallisista ja haitallisista aineista annetun valtioneuvoston asetuksen 6 b §:ssä tarkoitettulla tavalla ympäristölaatonormista poikkeamisesta ennalta rajatulla sekoittumisvyöhykkeellä, eikä asiassa siten tarkastella sekoittumisalueen tai päästöraja-arvojen riittävyttä mainitussa lainkohdassa asetettujen edellytysten kannalta.

Käsiteltyjen kaivantovesien vaikutukset

Valituksessa on myös esitetty, että kaivantovesien käsittelytapoja ei ole määritelty riittävän selkeästi eikä niiden tehokkuudesta ole varmuutta. ELY-keskus on todennut hakemuksen johdosta muun ohella, että kaivantovedet tulee ennen mereen johtamista käsitellä vähintään kiintoaineen erotuksella ja tarvittaessa muilla vesien käsittelymenetelmillä haitta-aineiden poistamiseksi ja mereen johtamiskelpoisuuden saavuttamiseksi. Ympäristöluvassa tulee antaa riittävät määräykset vesien käsittelystä ennen niiden mereen johtamista.

Ympäristönsuojelulain 7 §:n 1 momentin mukaan toiminnanharjoittajan on järjestettävä toimintansa niin, että ympäristön pilaantuminen voidaan ehkäistä ennakolta. Jos pilaantumista ei voida kokonaan ehkäistä, se on rajoitettava mahdollisimman vähäiseksi. Toiminnanharjoittajan on rajoitettava toimintansa päästöt ympäristöön ja viemäriverkostoon mahdollisimman vähäisiksi.

Ympäristönsuojelulain 51 §:n 1 momentin mukaan ympäristöluvassa on 49 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetun seurauksen merkittävyyttä arvioitaessa otettava huomioon, mitä vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain mukaisessa vesienhoitosuunnitelmassa tai merenhoitosuunnitelmassa esitetään toiminnan vaikutusalueen vesien ja meriympäristön tilaan ja käyttöön liittyvistä seikoista. Asiassa on siten huomioitava ympäristönsuojelulain 49 §:n 1 momentissa ja ympäristönsuojelulain 5 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetun terveyshaittaa tai luonnolle ja sen toiminnoille haittaa aiheuttavan pilaantumisen merkittävyyttä. Asiassa saadun selvityksen mukaan kaivantovesissä ei ennalta arvioiden ole merkittävästi ravinteita, joilla voisi olla vaikutusta Kruunuvuorenselän merialueen ekologiseen tilaan. Hallinto-oikeus katsoo, että vesien johtaminen ei estä vesienhoitosuunnitelmassa asetetun tilatavoitteen saavuttamista ottaen huomioon toiminnan lyhytaikaisuus, mereen johdettavien kaivantovesien vähäisyydestä ja riittävästä sekoittumisolosuhteista johtuva haitta-aineiden pieni pitoisuus vastaanottavassa vesimuodostumassa sekä hallinto-oikeuden aluehallintoviraston päätöksen lupamääräykseen 1 tekemät muutokset. Toiminnalla ei myöskään ole merkittävää vaikutusta kalastoon.

Valituksenalaisen päätöksen lupamääräyksen 4 mukaan kaivantovedet on käsiteltävä vähintään hakemuksessa esitetyllä tai muulla tarkoitukseen soveltuvalla kiintoaineen erotuksella. Veden laadun perusteella on käytettävä kiintoaineen erotuksen lisäksi tarvittavia muita vesienkäsittelymenetelmiä. Valituksenalaisen päätöksen lupamääräyksessä 9 on määrätty, että kaivantovesien esikäsittelystä ja johtamisesta mereen toimitetaan tarkemmat käyttö-, päästö-, ja vaikutustarkkailusuunnitelmat työmaakohtaisesti Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle ja Helsingin kaupungin ympäristönsuojeluviranomaiselle viimeistään kahta viikkoa ennen kunkin työmaakohtaisen vesienkäsittelyn aloittamista. Suunnitelmassa esitetään tiedot työmaasta sekä muun ohella mereen johdettavan veden tutkimustiedot, arvio veden määrästä, mereen johtamisen kesto, mahdollinen vesien esikäsittely sekä purkupiste. Suunnitelmassa huomioidaan Hakaniemenrannan merialueen yhteistarkkailu.

Ympäristönsuojelulain 52 §:n 3 momentin mukaan päästöraja-arvoa sekä päästöjen ehkäisemistä ja rajoittamista koskevien lupamääräysten tulee perustua parhaaseen käyttökelpoiseen tekniikkaan. Lupamääräyksissä ei kuitenkaan saa velvoittaa käyttämään vain tiettyä tekniikkaa.

Asiassa saadun selvityksen mukaan kaivantoveden laatu vaihtelee työmaittain ja työvaiheittain useista tekijöistä johtuen. Useiden lupa-alueeseen kuuluvien työmaiden maaperässä on haitta-aineita, joilla voi olla kiintoaineen ohella vastaanottavaa vesistöä pilaava vaikutus. Edellä toiminnan luonteesta ja laajuudesta sekä kaivantovesien määrän ja laadun ennustettavuudesta todetun

perusteella hallinto-oikeus on muuttanut lupamääräyksessä 9 tarkkailusuunnitelmalle asetettavia sisältövaatimuksia siten, että toiminnasta aiheutuva pilaantuminen voidaan ennalta ehkäistä ympäristönsuojelulain 7 §:ssä tarkoitetulla tavalla ja että varmistetaan parhaan käytettävissä olevan tekniikan käyttäminen kaivantovesien käsittelyssä.

Tarkkailun riittävyys

Valituksen mukaan kaivantovesien päästötarkkailusta tai vaikutustarkkailusta ei ole määrätty riittävällä tavalla valituksenalaisessa päätöksessä. Valituksessa on esitetty myös, että kaivantovesien laadusta ei ole riittävää selvitystä.

Valituksenlainen päätös koskee lupa-aluetta, jonka maaperässä ja pohjavedessä on asiassa saadun selvityksen mukaan todettu kohonneita haitta-ainepitoisuuksia, joten myös kaivantovesissä voi esiintyä haitta-aineita.

Kaivantojen tarkkaa sijaintia tai kokoa, tai kulloisessakin hankkeessa tarvittavaa kaivuumäärää ei ole valituksenalaisella päätöksellä määritelty tai rajoitettu. Kaivantovesien laatuun vaikuttaa hankkeesta ja sijainnista riippuen myös alueen pohjaveden laatu. Asiassa saadun selvityksen mukaan osalta suunnittelualueen maaperästä on saatavilla PIMA-tutkimuksia tai muita laatututkimuksia. Myös pohjaveden laatua on tutkittu.

Ympäristönsuojelulain 6 §:n mukaan toiminnanharjoittajan on oltava selvillä toimintansa ympäristövaikutuksista, ympäristöriskeistä ja niiden hallinnasta sekä haitallisten vaikutusten vähentämismahdollisuuksista (*selvilläolovelvollisuus*).

Ympäristönsuojelulain 62 §:n 1 momentin mukaan ympäristöluvassa on annettava tarpeelliset määräykset päästöjen ja toiminnan tarkkailusta sekä toiminnan vaikutusten ja toiminnan lopettamisen jälkeisen ympäristön tilan tarkkailusta.

Saman pykälän 2 momentin mukaan tarkkailun toteuttamiseksi luvassa on määrättävä mittausmenetelmistä ja mittausten tiheydestä. Luvassa on myös määrättävä siitä, miten seurannan ja tarkkailun tulokset arvioidaan ja miten tulokset toimitetaan valvontaviranomaiselle. Toiminnanharjoittaja voidaan määrätä antamaan valvontaa varten myös muita tarpeellisia tietoja.

Saman pykälän 3 momentin mukaan toiminnan vesiin tai meriympäristöön kohdistuvien vaikutusten tarkkailumääräystä annettaessa on otettava huomioon, mitä vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetussa laissa tarkoitetussa vesien tai meriympäristön tilaa koskevassa seurantaohjelmassa on pidetty tarpeellisena seurannan järjestämiseksi.

Lupamääräyksen 8 mukaan toiminnan käyttö- ja päästötarkkailu on toteutettava valituksenalaisen päätöksen liitteenä olevan tarkkailusuunnitelman mukaisesti. Valituksenalaisen päätöksen lupamääräyksessä 8 on asetettu työmaakohtaisten tarkkailusuunnitelmien osalta tarkentavia määräyksiä

erikseen PIMA-alueiden ja pilaantumattomien sekä toisaalta niiden alueiden osalta, joilta ei ole maaperätutkimuksia.

Hallinto-oikeus toteaa, että ympäristölupapäätöksessä on määrättävä kaivantovesien päästötarkkailusta huomioiden alueen maaperälle ja pohjavedelle tyypillisten haitta-aineiden esiintyvyys, mutta myös varauduttava työmaakohtaisesti ilmeneviin olosuhteisiin siten, että tarkkailun tiheys ja kaivantovedestä tarkkailtavat ja analysoitavat laatutekijät voidaan sovittaa kunkin työmaakohteen maaperässä esiintyviin haitta-aineisiin sekä muihin haitta-aineiden esiintyvyyteen vaikuttaviin seikkoihin. Ottaen huomioon, että valituksenalainen päätös koskee useita erilaisia työmaita, joilla syntyvän kaivantoveden laatu ja siinä esiintyvät haitta-ainepitoisuudet on vaikea selvittää ennakolta ja koska valvova viranomaisena voi työmaakohtaisen tarkkailusuunnitelman nojalla antaa tarkkailua koskevia lisämääräyksiä tai muuttaa lupamääräyksen 8 nojalla tarkkailusuunnitelmaa, on oleellista, että valvonnan keinoin voidaan tosiasiallisesti vaikuttaa kaivantovesien puhdistustulokseen ja mereen johdettavan veden laatuun. Ottaen lisäksi huomioon sen seikan, että kaivantovesien laatuun vaikuttaa muun ohella kunkin työmaan työskentelytapa ja maansiirtotöiden syvyys ja laajuus, voi kaivantoveden laatu vaihdella päivittäin. Useiden työmaiden yhtäaikaisten kaivantovesien vaikutus merialueen laatuun on voitava arvioida tarkkailussa huomioiden edellä mainitut kaivantoveden laadun vaihteluun vaikuttavat tekijät. Kaivantovesien laatua on siten syytä tarkkailla tiheämmin kuin valituksenalaisessa päätöksessä on määrätty. Hallinto-oikeus on siten muuttanut kaivantovesien johtamista koskevaa lupamääräystä 1 ja käyttö- ja päästötarkkailua koskevaa lupamääräystä 8 ratkaisuosasta ilmenevästi.

Lupamääräyksessä 10 on määrätty, että toiminnan vaikutuksia pintavesiin on tarkkailtava valvontaviranomaisen hyväksymän yhteistarkkailuohjelman mukaisesti. Suunnittelualue kuuluu 8.6.2023 hyväksytyyn Kruunuvuorenselän rantarakentamisen yhteistarkkailuohjelmaan, joka on päivitetty 10.11.2023. Hallinto-oikeus katsoo, että toiminnan vesistövaikutusten tarkkailusta vastaanottavalla merialueella on määrätty riittävällä tavalla.

Lopputulos

Ympäristönsuojelulain 39 §:n 2 momentin mukaan hakemukseen on liitettävä lupaharkinnan kannalta tarpeellinen selvitys toiminnasta, sen vaikutuksista, asianosaisista ja muista merkityksellisistä seikoista. Ympäristönsuojelusta annetun valtioneuvoston asetuksen 3 §:n 2 momentin 8 kohdan mukaan lupahakemuksessa on oltava, jos se on toiminnan luonne ja vaikutukset huomioon ottaen päätösharkinnan kannalta tarpeellista selvitys päästöjen vähentämistä ja puhdistamista koskevista toimista. Hallinto-oikeus toteaa, että hakemus on ollut puutteellinen siltä osin kuin se ei ole sisältänyt tarkempaa kuvausta kaivantovesien käsittelymenetelmistä ottaen huomioon työma-alueiden maaperässä todetut haitta-aineet ja sen seikan, että kaivantovesien käsittely on tästä syystä keskeinen osa toiminnasta aiheutuvan pilaantumisen torjuntaa. Ottaen kuitenkin huomioon valituksenalaisessa päätöksessä asetetut mereen johdettavan veden haitta-aine- ja kiintoainepitoisuudelle asetetut raja-arvot sekä tarkkailumääräykset hallinto-oikeuden muuttamana, on toiminnalle

asetettuja lupamääräyksiä pidettävä riittävinä ympäristönsuojelulain 52 §:n 1 ja 3 momentissa tarkoitetulla tavalla, eikä päätöksen kumoamiselle ja palauttamiselle ole siten syytä.

Kaivantovesien johtamisesta ei aluehallintoviraston päätöksessä asetettujen ja hallinto-oikeuden muuttamien lupamääräysten mukaisesti toimittaessa aiheudu ympäristönsuojelulain 49 §:ssä kiellettyjä seurauksia tai pilaantumista, joiden johdosta muutoksenhaku kävisi asiassa hyödyttömäksi ympäristönsuojelulain 199 §:ssä tarkoitetulla tavalla. Päätöksen täytäntöönpanon keskeyttämiselle ei siten ole ilmennyt aiheutta. Edellä mainituin perustein aluehallintoviraston päätöstä ei ole syytä enemmälti muuttaa.

4. Oikeudenkäyntikulut

Oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 95 §:n 1 momentin mukaan oikeudenkäynnin osapuoli on velvollinen korvaamaan toisen osapuolen oikeudenkäyntikulut kokonaan tai osaksi, jos erityisesti asiassa annettu ratkaisu huomioon ottaen on kohtuutonta, että tämä joutuu itse vastaamaan oikeudenkäyntikuluistaan.

Ottaen huomioon asiassa annettu ratkaisu, jolla valittajien vaatimukset on pääasiallisesti hylätty tai jätetty tutkimatta sekä huomioiden käsiteltävän asian laatu sekä osapuolten toiminta, ei ole kohtuutonta, että valittajat joutuvat itse vastaamaan oikeudenkäyntikuluistaan.

Muut sovelletut oikeusohjeet

Ympäristönsuojelulain 48 § 2 mom, 52 § 1 ja 3 mom
Valtioneuvoston asetus vesiympäristölle vaarallisista ja haitallisista aineista 3 § ja 6 b §

Julkinen kuulutus

Päätös on annettu julkisella kuulutuksella.

Päätöksestä ilmoittaminen

Helsingin kaupunginhallituksen on viipymättä julkaistava tieto tätä päätöstä koskevasta kuulutuksesta kuntalain 108 §:n mukaisesti. Tiedon kuulutuksen julkaisemisesta tulee olla nähtävillä vähintään sen ajan, jonka kuluessa päätökseen saa hakea muutosta.

Velvollisuus ilmoittaa päätöksen saamisesta

Vesiluonnon puolesta ry:n on viipymättä tämän päätöksen saatuaan ilmoitettava päätöksen tiedoksisaannista yhteisen kirjelmän allekirjoittaneille.

Ilmoitusvelvollinen on velvollinen korvaamaan ilmoittamatta jättämisestä aiheutuneen vahingon sikäli kuin se laiminlyönnin laatuun tai muihin olosuhteisiin nähden harkitaan kohtuulliseksi (laki oikeudenkäynnistä hallintoasioissa 94 §, hallintolaki 56 § 2 mom ja 68 §).]

Muutoksenhaku

Tähän päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan. Valituskirjelmä on toimitettava korkeimpaan hallinto-oikeuteen 30 päivän kuluessa hallinto-oikeuden päätöksen tiedoksisaannista eli **viimeistään 3.7.2024**.

Valitusosoitus on liitteenä HallJK (01.20).

Hallinto-oikeuden kokoonpano

Asian ovat ratkaisseet lainoppineet hallinto-oikeustuomarit Janne Marttila ja Riitta Riihimäki sekä luonnontieteiden alan hallinto-oikeustuomari Kirsti Poikonen.

Esittelijä Riikka Salo

Tämä päätös on sähköisesti varmennettu hallinto-oikeuden asianhallintajärjestelmässä.

Jakelu

Päätös maksutta

Vesiluonnon puolesta ry, Asunto Oy Hakaniemenkatu 3 a ja As. Oy Viherniemenkatu 1

Helsingin kaupunki, Kaupunkiympäristön toimiala, maaomaisuuden kehittäminen ja tontit

Helsingin kaupunki

Helsingin kaupungin ympäristönsuojeluviranomainen

Helsingin kaupungin terveydensuojeluviranomainen

Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus / Kalatalousviranomainen

Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus / Ympäristö ja luonnonvarat -vastuualue

Etelä-Suomen aluehallintovirasto / Ympäristölupavastuualue

Helsingin seudun ympäristöpalvelut (HSY)

Suomen ympäristökeskus

Tuomioistuimen yhteystiedot

Vaasan hallinto-oikeus
Korsholmanpuistikko 43, 4 krs (PL 204), 65101 Vaasa
Sähköposti: vaasa.hao@oikeus.fi
Puh.: 029 56 42780

Hallinto- ja erityistuomioistuinten asiointipalvelu:
<https://asiointi.oikeus.fi/hallintotuomioistuimet#/>

Henkilötietojen käsittelyyn ja tietosuojaan liittyvät tiedot ovat saatavilla
<https://oikeus.fi/hallintooikeudet/vaasanhallinto-oikeus/fi/>

VALITUSOSOITUS

Hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla **korkeimpaan hallinto-oikeuteen** kirjallisella valituksella, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Valitusluvan myöntämisen perusteet

Oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 111 §:n 1 momentin mukaan valituslupa on myönnettävä, jos:

- 1) lain soveltamisen kannalta muissa samanlaisissa tapauksissa tai oikeuskäytännön yhtenäisyyden vuoksi on tärkeitä saattaa asia korkeimman hallinto-oikeuden ratkaistavaksi;
- 2) asian saattamiseen korkeimman hallinto-oikeuden ratkaistavaksi on erityistä aihetta asiassa tapahtuneen ilmeisen virheen vuoksi; tai
- 3) valitusluvan myöntämiseen on muu painava syy.

Valituslupa voidaan myöntää myös siten, että se koskee vain osaa muutoksenhaun kohteena olevasta hallinto-oikeuden päätöksestä.

Valitusaika

Hallinto-oikeuden päätös on annettu julkisella kuulutuksella. Päätös on julkaistu hallinto-oikeuden verkkosivuilla päivänä, joka ilmenee päätöksen ensimmäiseltä sivulta. Päätöksen katsotaan tulleen asianomaisen tietoon seitsemäntenä päivänä kuulutuksen julkaisemisajankohdasta. Valitus on tehtävä **30 päivän kuluessa** hallinto-oikeuden päätöksen tiedoksisaannista, sitä päivää lukuun ottamatta.

Valituksen sisältö

- Valituksessa, johon on sisällytettävä valituslupahakemus, on ilmoitettava
- valittajan nimi ja yhteystiedot mukaan lukien se postiosoite ja mahdollinen muu osoite, johon oikeudenkäyntiin liittyvät asiakirjat voidaan lähettää (prosessiosoite); jos valittajan puhevaltaa käyttää hänen laillinen edustajansa tai asiamiehensä, on valituksessa mainittava myös tämän yhteystiedot
 - päätös, johon haetaan muutosta (valituksen kohteena oleva päätös)
 - peruste, jolla valituslupaa pyydetään, sekä syyt, joiden vuoksi valitusluvan myöntämiseen on mainittu peruste
 - miltä kohdin päätökseen haetaan muutosta ja mitä muutoksia siihen vaaditaan tehtäväksi (vaatimukset)
 - vaatimusten perustelut
 - mihin valitusoikeus perustuu, jos valituksen kohteena oleva päätös ei kohdistu valittajaan.

Yhteystietojen muutoksesta on valituksen vireillä ollessa ilmoitettava viipymättä korkeimmalle hallinto-oikeudelle. Jos usea tekee valituksen yhdessä, voidaan joku heistä ilmoittaa yhdyshenkilöksi.

Valituksen liitteet

Valitukseen on liitettävä

- hallinto-oikeuden päätös valitusosoituksineen
- selvitys siitä, milloin valittaja on saanut päätöksen tiedoksi, tai muu selvitys valitusajan alkamisen ajankohdasta
- asiakirjat, joihin valittaja vetoaa vaatimuksensa tueksi, jollei niitä ole jo aikaisemmin toimitettu viranomaiselle.

Asiamiehen, joka ei ole toiminut asiamiehenä asian aikaisemmassa käsittelyvaiheessa, ja joka ei ole asianajaja, julkinen oikeusavustaja tai luvan saanut oikeudenkäyntiavustaja, on liitettävä valitukseen valtakirja.

Valituksen toimittaminen

Valitus on toimitettava valitusajassa korkeimmalle hallinto-oikeudelle. Valituksen tulee olla perillä valitusajan viimeisenä päivänä ennen viraston aukioloajan päättymistä. Tämä koskee myös tilanteita, joissa valitus toimitetaan sähköisen asiointipalvelun kautta tai sähköpostitse. Valitus liitteineen voidaan toimittaa sähköisen asiointipalvelun kautta. Asiointipalvelun kautta toimitettua valitusta tai sähköpostitse toimitettua valitusta ei tarvitse toimittaa paperimuodossa. Asiakirjojen lähettäminen postitse tai sähköisesti tapahtuu lähettäjän omalla vastuulla.

Korkeimman hallinto-oikeuden yhteystiedot:

Postiosoite: Korkein hallinto-oikeus
PL 180, 00131 Helsinki

Sähköposti: korkein.hallinto-oikeus@oikeus.fi

Käyntiosoite: Fabianinkatu 15, 00130 Helsinki

Puhelin: 029 56 40200

Faksi: 029 56 40382

Aukioloaika: arkipäivisin klo 8.00–16.15

Hallinto- ja erityistuomioistuinten sähköinen asiointipalvelu:

<https://asiointi.oikeus.fi/hallintotuomioistuimet#/>